

กำกับติดตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยขอนแก่นที่ครบรอบระยะ
เวลาการปรับปรุงหลักสูตร

ผู้วิจัย

นางมัทรี วรรณชัย
นางณัฐมา ขำศิริ
นางสาวอรนุช หาทองคำ

สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ตามโครงการวิจัยสถาบัน มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประจำปีงบประมาณ 2562

มัทรี วรรณชัย, ญัฐมา ขำศิริ, อรุณช หาทองคำ. 2562. กำกับติดตามหลักสูตรของ
มหาวิทยาลัยขอนแก่นที่ครบรอบระยะเวลาการปรับปรุงหลักสูตร. สำนักบริหารและ
พัฒนาริชาการ ตามโครงการวิจัยสถาบัน มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประจำปีงบประมาณ
2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามการเสนอขออนุมัติหลักสูตรให้เป็นไปตามรอบ
ระยะเวลา กลุ่มเป้าหมาย คือหลักสูตรที่ครบรอบระยะเวลาการปรับปรุงหลักสูตรใน ปี พ.ศ.2561 –
2562 จำนวน 54 หลักสูตร โดยใช้เทคนิคการผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ
(Mix Method Research) เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาความ (Descriptive Research) เก็บรวบรวม
ข้อมูลแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methodology)

ผลการศึกษาพบว่าด้านกระบวนการปรับปรุงหลักสูตรของมหาวิทยาลัยขอนแก่นนั้น
กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ ความเข้าใจ และมีระดับการรับรู้ในขั้นตอนกระบวนการของการปรับปรุง
หลักสูตรอยู่ในระดับที่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นเลิศ และสามารถดำเนินการปรับปรุงหลักสูตร
ได้ทันตามรอบระยะเวลา ทั้งนี้มีข้อเสนอแนะให้มหาวิทยาลัยขอนแก่นพิจารณาลดขั้นตอนในการ
พิจารณาหลักสูตรรวมถึงพิจารณาลดเอกสารรายละเอียดหลักสูตร (มคอ.2) เพื่อให้การปรับปรุง
หลักสูตรเป็นไปด้วยความรวดเร็วและลดขั้นตอนของอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
3. ขอบเขตของการวิจัย	2
4. นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	2
5. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	3
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
1. กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552	4
2. แนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ พ.ศ.2552	10
3. ขั้นตอนการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ	12
4. เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2558	21
5. แนวปฏิบัติในการนำเสนอหลักสูตรระดับอุดมศึกษาต่อสำนักงาน คณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.)	22
6. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร	26
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	35
8. กรอบแนวคิดในการวิจัย	38
บทที่ 3 ระเบียบวิธีดำเนินการวิจัย	39
1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย	39
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	39
3. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ	40
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล	40
5. การวิเคราะห์ข้อมูล	40

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	43
1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	43
2. ผลวิเคราะห์ข้อมูลด้านการจัดทำหลักสูตร	45
3. ข้อเสนอแนะ/ปัญหาในการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตร	48
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	51
1. สรุปผลการวิจัย	51
2. อภิปรายผล	52
3. ข้อเสนอแนะ	54
บรรณานุกรม	55
ภาคผนวก	57

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1	แสดงร้อยละเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม	43
ตารางที่ 2	แสดงร้อยละช่วงอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม	43
ตารางที่ 3	แสดงร้อยละของตำแหน่งทางวิชาการ	44
ตารางที่ 4	แสดงร้อยละตำแหน่งในหลักสูตร	44
ตารางที่ 5	แสดงร้อยละ พ.ศ.ของหลักสูตรที่เป็นอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร/ อาจารย์ประจำหลักสูตร	44
ตารางที่ 6	แสดงร้อยละระยะเวลาที่ปฏิบัติงานด้านหลักสูตร	45
ตารางที่ 7	แสดงร้อยละกลุ่มสาขาวิชาที่ปฏิบัติงาน	45
ตารางที่ 8	แสดงระดับการรับรู้ในกระบวนการปรับปรุงหลักสูตร	46
ตารางที่ 9	แสดงระดับการปฏิบัติในการพัฒนารายละเอียดหลักสูตร (มคอ.2)	47

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพเพียบพร้อมทั้งความรู้ ความสามารถ และสติปัญญาเพียงพอที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า โดยเฉพาะการศึกษาในระดับปริญญาตรีซึ่งเป็นการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ ทักษะ ในด้านวิชาชีพมุ่งเน้นให้เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วสามารถมุ่งสู่ตลาดงาน และยังสามารถสร้างบุคคลให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการ สามารถพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ จากความสำคัญดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาจึงได้ออกประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ พ.ศ.2552 (คณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552) เพื่อให้เป็นมาตรฐานการศึกษาที่ สถาบันอุดมศึกษาต้องปฏิบัติตาม และเพื่อเป็นการประกันคุณภาพของบัณฑิตในทุกสาขาวิชา รวมทั้ง เพื่อใช้เป็นหลักในการจัดทำมาตรฐานด้านต่าง ๆ เพื่อให้การจัดการศึกษามุ่งสู่เป้าหมายเดียวกันในการผลิตบัณฑิตได้อย่างมีคุณภาพ

การพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพนั้นจะต้องมีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา (คณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2558)และต้องมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องตามระดับการพัฒนาของ สถาบันการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี สภาพทางเศรษฐกิจ ความต้องการของสังคม ซึ่งตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร พ.ศ.2558 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2558) ได้ให้ความสำคัญในประเด็นการพัฒนาหลักสูตรโดยกำหนดให้ ทุกหลักสูตรพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย โดยมีการประเมินและรายงานผลการดำเนินการของหลักสูตร ทุกปีการศึกษา เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรเป็นระยะ ๆ อย่างน้อยตามรอบ ระยะเวลาของหลักสูตร หรือทุกรอบ 5 ปี ปัจจุบันมหาวิทยาลัยขอนแก่น มีหลักสูตรที่เปิดสอน 331 หลักสูตร แบ่งเป็นระดับปริญญาตรี 95 หลักสูตร ประกาศนียบัตรบัณฑิต 1 หลักสูตร ปริญญาโท 134 หลักสูตร ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง 17 หลักสูตร และระดับปริญญาเอก 84 หลักสูตร เนื่องจาก ยังมีหลักสูตรจำนวนหนึ่งที่ได้รับอนุมัติให้เปิดสอนและครบรอบระยะเวลาการปรับปรุงหลักสูตร แล้วแต่คณะ/หน่วยงาน ยังไม่ได้ดำเนินการเสนอขออนุมัติปรับปรุงหลักสูตรต่อมหาวิทยาลัยเนื่องด้วย เล็งเห็นว่าหลักสูตรที่มีอยู่เดิมนั้นยังมีความทันสมัย สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน และสามารถ เปิดรับนักศึกษาเพื่อเข้าศึกษาได้อยู่ ฉะนั้น เพื่อให้การดำเนินการปรับปรุงและเสนอขออนุมัติหลักสูตร ของมหาวิทยาลัยขอนแก่นเป็นไปด้วยความเรียบร้อย สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการจึงต้องมีการ ติดตามการเสนอขออนุมัติหลักสูตรตามรอบระยะเวลาการปรับปรุงหลักสูตร เพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์ มาตรฐานหลักสูตรที่กำหนดไว้และเกิดประสิทธิภาพในการปรับปรุงหลักสูตรของ มหาวิทยาลัยขอนแก่นต่อไป

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาถึงการกำกับติดตามหลักสูตรของ มหาวิทยาลัยขอนแก่นที่ครบรอบระยะเวลาการปรับปรุงหลักสูตร

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อติดตามการขออนุมัติหลักสูตรให้เป็นไปตามรอบระยะเวลา

3. ขอบเขตการวิจัย

1. **ขอบเขตด้านพื้นที่** ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ในการศึกษา คือ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
2. **ขอบเขตด้านประชากร** ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ หลักสูตรที่ครบรอบระยะเวลาการปรับปรุงหลักสูตรในปี 2561 -2562 จำนวน 54 หลักสูตร
3. **ขอบเขตด้านเวลา** ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยตั้งแต่ เดือน มกราคม – สิงหาคม 2562

4. นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

มหาวิทยาลัย หมายถึง มหาวิทยาลัยขอนแก่น

หลักสูตร หมายถึง หลักสูตรระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาที่ครบรอบระยะเวลาการปรับปรุงหลักสูตรและต้องดำเนินการปรับปรุงให้แล้วเสร็จ ในปี พ.ศ.2561 -2562 รวมทั้งสิ้น 54 หลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นหรือสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นหรือเรียกว่าการปรับปรุงหลักสูตร โดยต้องมีรายละเอียดและหัวข้อเป็นไปตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 และเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2558 ที่ สกอ.กำหนด

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและข้อเสนอแนะ หมายถึง กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของมหาวิทยาลัยขอนแก่นเพื่อให้หลักสูตรเป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 และเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2558

กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ หมายถึง มาตรฐานการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาประกาศใช้ เพื่อให้การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศมีคุณภาพใกล้เคียงกันและเป็นที่ยอมรับของสังคม ประกอบด้วยระดับคุณวุฒิ การแบ่งสายวิชา ความเชื่อมโยงต่อเนื่องจากคุณวุฒิระดับหนึ่งไปสู่ระดับที่สูงขึ้น มาตรฐานผลการเรียนรู้ของแต่ละระดับคุณวุฒิ ซึ่งเพิ่มสูงขึ้นตามระดับของคุณวุฒิลักษณะของหลักสูตรในแต่ละระดับคุณวุฒิ ปริมาณการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเวลาที่ต้องใช้ การเปิดโอกาสให้เทียบโอนผลการเรียนรู้จากประสบการณ์ ระบบและกลไกการดำเนินงานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ของสถาบันอุดมศึกษาในการผลิตบัณฑิตให้บรรลุคุณภาพตามมาตรฐานผลการเรียนรู้อย่างน้อย 5 ด้าน คือ 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2) ด้านความรู้ 3) ด้านทักษะทางปัญญา 4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบและ 5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

กรอบมาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชา (มคอ.1) หมายถึง กรอบคุณวุฒิที่กำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตในสาขา/สาขาวิชา ปริญญา และองค์ความรู้ที่เป็นเนื้อหาเท่าที่จำเป็นจะต้องมีในหลักสูตรสาขา/สาขาวิชา และระดับคุณวุฒินั้น ๆ

เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2558 หมายถึง ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาซึ่งประกาศใช้สำหรับเป็นแนวปฏิบัติในการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรที่จะเปิดใหม่ และหลักสูตรเก่าที่จะปรับปรุงใหม่ประกอบด้วยเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2558 เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2558 และแนวทางการบริหารเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2558

5. ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

หลักสูตรของมหาวิทยาลัยขอนแก่นได้รับการพัฒนา ปรับปรุงให้มีความทันสมัย และสอดคล้องตามรอบระยะเวลาการปรับปรุงหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้ทำการศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำข้อมูลดังกล่าวมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552
2. แนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552
3. ขั้นตอนการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ
4. เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2558
5. แนวปฏิบัติในการนำเสนอหลักสูตรระดับอุดมศึกษาต่อ สกอ.
6. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

1.1 กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualifications Framework for Higher Education: TQF : HEd) หมายถึง กรอบที่แสดงระบบคุณวุฒิการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศซึ่งประกอบด้วย ระดับคุณวุฒิ การแบ่งสายวิชา ความเชื่อมโยงต่อเนื่องจากคุณวุฒิระดับหนึ่งไปสู่ระดับที่สูงขึ้น มาตรฐานผลการเรียนรู้ของแต่ละระดับคุณวุฒิซึ่งเพิ่มสูงขึ้นตามระดับของคุณวุฒิ ลักษณะของหลักสูตรในแต่ละระดับคุณวุฒิ ปริมาณการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเวลาที่ต้องใช้ การเปิดโอกาสให้เทียบโอนผลการเรียนรู้จากประสบการณ์ ซึ่งเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งระบบและกลไกที่ให้ความมั่นใจในประสิทธิผลการดำเนินงานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติของสถาบันอุดมศึกษาว่าสามารถผลิตบัณฑิตให้บรรลุคุณภาพตามมาตรฐานผลการเรียนรู้

1.2 หลักการสำคัญของกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

1. ยึดหลักความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ตลอดจนมาตรฐานการศึกษาของชาติ และมาตรฐานการอุดมศึกษา โดยมุ่งให้กรอบมาตรฐานคุณวุฒิเป็นเครื่องมือในการนำแนวนโยบายในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติมาตรฐานการศึกษาของชาติ และมาตรฐานการอุดมศึกษาไปสู่การปฏิบัติในสถาบันอุดมศึกษา ได้อย่างเป็นรูปธรรม เพราะกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษามีแนวทางที่ชัดเจนในการพัฒนาหลักสูตร การปรับเปลี่ยนกลวิธีการสอนของอาจารย์ การเรียนรู้ของนักศึกษา ตลอดจนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อให้มั่นใจว่า บัณฑิตจะบรรลุมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามที่มุ่งหวังได้จริง

2. มุ่งเน้นที่มาตรฐานผลการเรียนรู้ของบัณฑิต (Learning Outcomes) ซึ่งเป็นมาตรฐานขั้นต่ำเชิงคุณภาพเพื่อประกันคุณภาพบัณฑิตและสื่อสารให้หน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องได้เข้าใจและมั่นใจถึงกระบวนการผลิตบัณฑิต โดยเริ่มที่ผลผลิตและผลลัพธ์ของการจัดการศึกษา คือ กำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ของบัณฑิตที่คาดหวังไว้ก่อน หลังจากนั้นจึงพิจารณาถึงองค์ประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่จะส่งเสริมให้บัณฑิตบรรลุถึงมาตรฐานผลการเรียนรู้นั้นอย่างสอดคล้องและส่งเสริมกันอย่างเป็นระบบ

3. มุ่งที่จะประมวลกฎเกณฑ์และประกาศต่าง ๆ ที่ได้ดำเนินการไว้แล้วเข้าด้วยกัน และเชื่อมโยงเป็นเรื่องเดียวกัน ซึ่งจะสามารถอธิบายให้ผู้เกี่ยวข้องได้เข้าใจอย่างชัดเจนเกี่ยวกับความหมายและความมีมาตรฐานในการจัดการศึกษาของคุณวุฒิหรือปริญญาในระดับต่าง ๆ

4. มุ่งให้คุณวุฒิหรือปริญญาของสถาบันอุดมศึกษาใด ๆ ของประเทศไทยเป็นที่ยอมรับและเทียบเคียงกันได้กับสถาบันอุดมศึกษาที่ดีทั้งในและต่างประเทศ เนื่องจากกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาจะช่วยกำหนดความมีมาตรฐานในการจัดการศึกษาในทุกขั้นตอนอย่างเป็นระบบ โดยเปิดโอกาสให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถจัดหลักสูตร ตลอดจนกระบวนการเรียนการสอนได้อย่างหลากหลาย โดยมั่นใจถึงผลผลิตสุดท้ายของการจัดการศึกษา คือ คุณภาพของบัณฑิตซึ่งจะมีมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามที่มุ่งหวัง สามารถประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุขและภาคภูมิใจเป็นที่พึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิต และเป็นคนดีของสังคม ช่วยเพิ่มความเข้มแข็งและขีดความสามารถในการพัฒนาประเทศไทย

1.3 วัตถุประสงค์ของการจัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

1. เพื่อเป็นกลไกหรือเครื่องมือในการนำแนวนโยบายการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) เกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ และมาตรฐานการอุดมศึกษาไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ด้วยการนำไปเป็นหลักในการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษา

2. เพื่อกำหนดเป้าหมายในการผลิตบัณฑิตให้ชัดเจนโดยกำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ของบัณฑิตที่คาดหวังในแต่ละคุณวุฒิ/ปริญญาของสาขา/สาขาวิชาต่าง ๆ และเพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญในสาขา/สาขาวิชาได้ใช้เป็นหลัก และเป็นแนวทางในการวางแผน ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการจัดการศึกษา เช่น การพัฒนาหลักสูตร การปรับเปลี่ยนกลวิธีการสอนวิธีการเรียนรู้ ตลอดจนกระบวนการวัดและการประเมินผลนักศึกษา

3. เพื่อเชื่อมโยงระดับต่าง ๆ ของคุณวุฒิในระดับอุดมศึกษาให้เป็นระบบ เพื่อบุคคลจะได้มีโอกาสเพิ่มพูนความรู้ได้อย่างต่อเนื่องและหลากหลายตามหลักการศึกษาตลอดชีวิต มีความชัดเจนและโปร่งใส สามารถเทียบเคียงกับมาตรฐานคุณวุฒิในระดับต่าง ๆ กับนานาชาติได้

4. เพื่อช่วยให้เกิดวัฒนธรรมคุณภาพในสถาบันอุดมศึกษาและเป็นกลไกในการประกันคุณภาพภายในของสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่ง และใช้เป็นกรอบอ้างอิงสำหรับผู้ประเมินของการประกันคุณภาพภายนอกเกี่ยวกับคุณภาพบัณฑิต และการจัดการเรียนการสอน

5. เพื่อเป็นกรอบของการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในการสร้างความเข้าใจและความมั่นใจในกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง อาทิ นักศึกษา ผู้ปกครอง ผู้ประกอบการ ชุมชน สังคมและสถาบันอื่น ๆ ทั้งในและต่างประเทศเกี่ยวกับความหมายของคุณวุฒิ คุณธรรม จริยธรรม ความรู้ ความสามารถ ทักษะ และสมรรถนะในการทำงาน รวมทั้งคุณลักษณะอื่น ๆ ที่คาดว่าจะบัณฑิตจะพึงมี

6. เพื่อประโยชน์ในการเทียบเคียงมาตรฐานคุณวุฒิระหว่างสถาบันอุดมศึกษา ทั้งในและต่างประเทศในการย้ายโอนนักศึกษาระหว่างสถาบันอุดมศึกษา การลงทะเบียนข้ามสถาบัน และการรับรองคุณวุฒิผู้สำเร็จการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ

7. เพื่อให้มีการกำกับดูแลคุณภาพการผลิตบัณฑิตกันเองของแต่ละสาขา/สาขาวิชา

8. เพื่อนำไปสู่การลดขั้นตอน/ระเบียบ (Deregulation) การดำเนินการให้กับสถาบันอุดมศึกษาที่มีความเข้มแข็ง

การเรียนรู้และมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย

การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่นักศึกษาพัฒนาขึ้นในตนเองจากประสบการณ์ที่ได้รับระหว่างการศึกษ กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้บัณฑิตมี อย่างน้อย ๕ ด้าน ดังนี้

(1) **ด้านคุณธรรม จริยธรรม (Ethics and Moral)** หมายถึง การพัฒนานิสัยในการประพฤติอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และด้วยความรับผิดชอบทั้งในส่วนตัวและส่วนรวม ความสามารถในการปรับวิถีชีวิตในความขัดแย้งทางค่านิยม การพัฒนานิสัยและการปฏิบัติตนตามศีลธรรม ทั้งในเรื่องส่วนตัวและสังคม

(2) **ด้านความรู้ (Knowledge)** หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจ การนึกคิดและการนำเสนอข้อมูล การวิเคราะห์และจำแนกข้อเท็จจริงในหลักการ ทฤษฎี ตลอดจนกระบวนการต่าง ๆ และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้

(3) **ด้านทักษะทางปัญญา (Cognitive Skills)** หมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์และใช้ความรู้ ความเข้าใจในแนวคิด หลักการ ทฤษฎี และกระบวนการต่าง ๆ ในการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา เมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ใหม่ๆ ที่ไม่ได้คาดคิดมาก่อน

(4) **ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (Interpersonal Skills and responsibility)** หมายถึง ความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่ม การแสดงถึงภาวะผู้นำ ความรับผิดชอบ ต่อตนเองและสังคม ความสามารถในการวางแผนและรับผิดชอบ ในการเรียนรู้ของตนเอง

(5) **ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Numerical analysis, Communication and Information Technology Skills)** หมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข ความสามารถในการใช้เทคนิคทางคณิตศาสตร์และสถิติ ความสามารถในการสื่อสารทั้งการพูด การเขียน และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศนอกจากผลการเรียนรู้ทั้ง ๕ ด้านนี้ บางสาขาวิชาต้องการทักษะทางกายภาพสูง เช่น การเดินร่ำ ดนตรี การวาดภาพ การแกะสลัก พลศึกษา การแพทย์ และวิทยาศาสตร์การแพทย์ จึงต้องเพิ่มการเรียนรู้ทางด้านทักษะพิสัย (Domain of Psychomotor Skill)

มาตรฐานผลการเรียนรู้ คือ ข้อกำหนดเฉพาะซึ่งเป็นผลที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนพัฒนาขึ้นจากการเรียนรู้ทั้ง 5 ด้านที่ได้รับการพัฒนาระหว่างการศึกษา จากการเรียนรู้และการเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่สถาบันอุดมศึกษาจัดให้ทั้งในและนอกหลักสูตรและแสดงออกถึงความรู้ความเข้าใจและความสามารถจากการเรียนรู้เหล่านั้นได้อย่างเป็นที่เชื่อถือเมื่อเรียนจบในรายวิชาหรือหลักสูตรนั้นแล้ว มาตรฐานผลการเรียนรู้ซึ่งมีอย่างน้อย ๕ ด้าน ดังกล่าวข้างต้น เป็นมาตรฐานผลการเรียนรู้ของบัณฑิตทุกคนในทุกระดับคุณวุฒิ โดยแต่ละด้านจะมีระดับความซับซ้อนเพิ่มขึ้น เมื่อระดับคุณวุฒิสูงขึ้น ทักษะและความรู้จะเป็นการสะสมจากระดับคุณวุฒิที่ต่ำกว่าสู่ระดับที่สูงขึ้น ดังนั้น มาตรฐานผลการเรียนรู้ของระดับคุณวุฒิใดคุณวุฒิหนึ่งจะรวมมาตรฐานผลการเรียนรู้ในสาขา/สาขาวิชาเดียวกันของระดับคุณวุฒิที่ต่ำกว่าด้วย

มาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม ใช้กับนักศึกษาทุกคน แม้ว่าบางสาขา/สาขาวิชานักศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาเป็นการเฉพาะ เช่น จรรยาบรรณของแพทย์/นักบัญชี และนักกฎหมาย เป็นต้น

มาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านความรู้ และด้านทักษะทางปัญญา จะเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับสาขา/สาขาวิชาที่เรียน ซึ่งต้องระบุรายละเอียดของความรู้และทักษะของสาขา/สาขาวิชาที่เหมาะสมกับระดับคุณวุฒิไว้ในรายละเอียดของหลักสูตร และรายละเอียดของรายวิชา

มาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ มุ่งหวังให้นักศึกษาทุกคนไม่ว่าจะเป็นระดับคุณวุฒิและสาขา/สาขาวิชาใด ต้องบรรลุมาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านเหล่านี้

มาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มุ่งหวังให้นักศึกษาทุกคนไม่ว่าจะเป็นระดับคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชาใด ต้องบรรลุมาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านนี้ แต่สำหรับนักศึกษาที่เรียนในสาขา/สาขาวิชาที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับมาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านนี้จะต้องเน้นให้มีความชำนาญมากกว่านักศึกษาสาขา/สาขาวิชาอื่นๆ เช่น นักศึกษาที่เรียนสาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ จะต้องมีความชำนาญและทักษะตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านความรู้และด้านทักษะทางปัญญาเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ

ระดับปริญญาตรี

ผู้สำเร็จการศึกษาระดับที่ 2 ปริญญาตรี โดยทั่วไปจะมีความรู้ความสามารถอย่างน้อยต่อไปนี้

(1) ความรู้ที่ครอบคลุม สอดคล้อง และเป็นระบบในสาขา/สาขาวิชาที่ศึกษา ตลอดถึงความเข้าใจในทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้อง

(2) ความสามารถที่จะตรวจสอบปัญหาที่ซับซ้อนและพัฒนาแนวทางในการแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์จากความเข้าใจที่ลึกซึ้งของตนเองและความรู้จากสาขาวิชาอื่นที่เกี่ยวข้องโดยอาศัยคำแนะนำแต่เพียงเล็กน้อย

(3) ความสามารถในการค้นหา การใช้เทคนิคทางคณิตศาสตร์และสถิติที่เหมาะสมในการวิเคราะห์ และแก้ปัญหาที่ซับซ้อน ตลอดจนการเลือกใช้กลไกที่เหมาะสมในการสื่อสารผลการวิเคราะห์ต่อผู้รับข้อมูลข่าวสารกลุ่มต่าง ๆ

(4) ในกรณีของหลักสูตรวิชาชีพ สิ่งสำคัญคือ ความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพในวิชาชีพนั้น ๆ

(5) ในกรณีของหลักสูตรวิชาการที่ไม่มุ่งเน้นการปฏิบัติในวิชาชีพ สิ่งสำคัญคือ ความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในผลงานวิจัยต่าง ๆ ในสาขา/สาขาวิชานั้น ความสามารถในการแปลความหมาย การวิเคราะห์ และประเมินความสำคัญของการวิจัยในการขยายองค์ความรู้ในสาขา/สาขาวิชา

คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์

(1) มีความคิดริเริ่มในการแก้ไขปัญหา และข้อโต้แย้งทั้งในสถานการณ์ส่วนบุคคลและของกลุ่ม โดยการแสดงออกซึ่งภาวะผู้นำในการแสวงหาทางเลือกใหม่ที่เหมาะสมไปปฏิบัติได้

(2) สามารถประยุกต์ความเข้าใจอันถ่องแท้ในทฤษฎีและระเบียบวิธีการศึกษาค้นคว้าในสาขาวิชาของตนเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาและข้อโต้แย้งในสถานการณ์อื่น ๆ

(3) สามารถพิจารณาแสวงหาและเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาทางวิชาการหรือวิชาชีพ โดยยอมรับข้อจำกัดของธรรมชาติของความรู้ในสาขาวิชาของตน

(4) มีส่วนร่วมในการติดตามพัฒนาการในศาสตร์ของตนให้ทันสมัย และเพิ่มพูนความรู้และความเข้าใจของตนอยู่เสมอ

(5) มีจริยธรรมและความรับผิดชอบสูงทั้งในบริบททางวิชาการ ในวิชาชีพและชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

ปัจจัยสู่ความสำเร็จที่จำเป็นต่อการพัฒนามาตรฐานผลการเรียนรู้ในแต่ละด้าน

การเรียนรู้ของมาตรฐานผลการเรียนรู้แต่ละด้านเกิดขึ้นได้หลายวิธี ดังนั้น การบรรลุผลสำเร็จในมาตรฐานผลการเรียนรู้แต่ละด้านจะต่างกัน การสอนจะต้องใช้กลยุทธ์การสอนที่เหมาะสมกับรูปแบบต่าง ๆ ของการเรียนรู้ รวมทั้งมีการประเมินประสิทธิผลของกลยุทธ์การสอนนั้น ๆ อย่างต่อเนื่อง ปัจจัยดังกล่าวจะเป็นสัดส่วนสำคัญของการประกันคุณภาพภายในของสถาบันฯ เพื่อให้มั่นใจว่าปัจจัยสู่ความสำเร็จเหล่านี้เป็นที่เข้าใจของคณาจารย์ผู้เกี่ยวข้อง และนำไปใช้ในการเรียนการสอน

1. การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม การพัฒนาด้านนี้เกี่ยวข้องกับการผสมผสานความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมที่เหมาะสมและปฏิบัติตนอย่างถูกต้องตามกาลเทศะ ทัศนคติ และวุฒิภาวะในการตัดสินใจ ยุทธศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจะรวมถึงการเป็นแบบอย่างที่ดี การวิเคราะห์และสะท้อนพฤติกรรมของตนเองและของผู้อื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ กัน การอภิปรายเป็นกลุ่มในเรื่องความขัดแย้งทางความคิดอย่างง่าย ๆ และที่ซับซ้อนมากขึ้น จะช่วยให้นักศึกษาเห็นค่านิยมของตนเองได้ชัดเจนยิ่งขึ้น และเกิดความคิดโดยใช้หลักการทั่วไปว่า สิ่งที่ตนเชื่อควรเป็นแนวทางกำหนดพฤติกรรมของตนเองได้ หลักในการถ่ายทอดการเรียนรู้จะต้องมีการอภิปรายเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เป็นไปได้ต่าง ๆ รวมถึงสถานการณ์ที่นักศึกษาจะต้องเผชิญในชีวิตประจำวันและในการทำงาน แม้ว่าผลการเรียนรู้ด้านนี้อาจถูกจัดเป็นรายวิชาใดวิชาหนึ่งโดยเฉพาะ แต่ควรใช้ทุกโอกาสในการเสริมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในทุกรายวิชาที่สอนรวมทั้งการจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม

2. การแสวงหาความรู้ ปัจจัยสำคัญ คือ การจัดหาพร้อมอย่างกว้างๆ เกี่ยวกับการจัดโครงสร้างและเนื้อหาสาระในการเรียนการสอนไว้ล่วงหน้า และเมื่อมีข้อมูลใหม่เพิ่มขึ้นควรจะ

เชื่อมโยงกับเนื้อหาที่จัดไว้แล้ว และเชื่อมโยงกับความรู้เดิมของนักศึกษา เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจและนำมาใช้ การใช้เครื่องมือช่วยจำและการทบทวนเนื้อหาที่สำคัญเป็นระยะ ๆ จะช่วยให้มั่นใจได้ว่าข้อมูลนั้นจะอยู่ในความทรงจำได้ในระยะยาว

3. การพัฒนาทักษะทางปัญญา ปัจจัยสู่ความสำเร็จ คือ การพัฒนาความคิดรวบยอดรวมทั้งหลักการทางทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติ การวิเคราะห์สถานการณ์และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เป็นลำดับขั้นตอนตามแผนที่วางไว้และต้องฝึกปฏิบัติในหลายสถานการณ์ รวมทั้งที่คล้ายคลึงกับสถานการณ์ที่คาดว่าจะได้ใช้ในอนาคตเพื่อช่วยในการถ่ายทอดความรู้และนำไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ตามความเหมาะสม การพัฒนาความสามารถในการกำหนดและใช้ทักษะทางปัญญาในการแก้ไขปัญหาใหม่ๆ ที่ไม่เคยคิดมาก่อน จำเป็นต้องมีการทำงานในการแก้ปัญหาลงมือปฏิบัติโดยให้ความช่วยเหลือในการจำแนกแยกแยะ และการประยุกต์ใช้ความรู้ความเข้าใจ เพื่อเป็นการพัฒนาความสามารถในการคิดและแก้ไขปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ นักศึกษาควรถูกฝึกให้สามารถสะท้อนกระบวนการคิดของตนเอง เมื่อพบกับงานใหม่ๆ ที่ท้าทายและสามารถพัฒนาการจัดการกลยุทธ์ในการคิดของตนเองเมื่อต้องแก้ไขประเด็นปัญหาในลักษณะต่าง ๆ

4. การพัฒนาทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ปัจจัยสู่ความสำเร็จ คือ การมีโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มและได้รับข้อมูลป้อนกลับต่อผลการทำงานที่สร้างสรรค์ ข้อมูลป้อนกลับดังกล่าวจะมีประสิทธิภาพสูงสุดถ้านักศึกษาได้วิเคราะห์พฤติกรรมของตนเองในสภาพแวดล้อมที่เอื้อ และสามารถพัฒนาเป็นหลักในการแสดงพฤติกรรมของตนเองการพัฒนาความสามารถและความรับผิดชอบสำหรับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องจำเป็นต้องมอบหมายงานให้นักศึกษาที่จะพัฒนาและกระตุ้นความสามารถเหล่านั้นด้วยความมุ่งมั่นให้มีผลงานที่ก้าวหน้าขึ้นตามลำดับ

5. การพัฒนาทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ปัจจัยสู่ความสำเร็จ คือ การจัดการสอนที่มีการฝึกปฏิบัติเป็นลำดับขั้นตอนตามที่วางแผนไว้พร้อมทั้งให้ข้อมูลย้อนกลับและคำแนะนำในการปรับปรุงทักษะที่จำเป็นทางด้านการคำนวณอย่างง่าย ๆ แก่นักศึกษา เพื่อปรับปรุงทักษะที่จำเป็นทางคณิตศาสตร์อย่างง่าย ๆ และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร นักศึกษาที่เข้าเรียนในระดับอุดมศึกษาอาจมีความสามารถต่างกันในการใช้ทักษะด้านการวิเคราะห์เชิงตัวเลขและการสื่อสาร ซึ่งบางคนต้องได้รับการสอนเป็นพิเศษ ทั้งนี้อาจทำได้โดยการสอนโดยตรงร่วมกับการฝึกปฏิบัติ และควรให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาทักษะเหล่านี้ตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่คาดหวังซึ่งสูงขึ้นตามลำดับ

ประโยชน์ที่ได้รับ

- ผู้เรียน มีมาตรฐานตามผลการเรียนรู้
- ผู้พัฒนาหลักสูตร มีแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรตามมาตรฐานระดับชาติ 18 ข้อ
- ผู้ใช้บัณฑิต มีความพึงพอใจในทักษะความสามารถของบัณฑิต
- สถาบันอุดมศึกษา มีคุณภาพในการจัดการการศึกษา และบรรลุผลการพัฒนาบุคลากรเพื่อพัฒนาประเทศ
- ประเทศชาติ มีบุคลากรที่สามารถแข่งขันในระดับนานาชาติได้

2. แนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552

แนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง แนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ได้กำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาต้องดำเนินการดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552)

1. ดำเนินการพัฒนา/ปรับปรุงรายละเอียดของหลักสูตร ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ได้ 2 วิธีดังนี้

1.1 ใช้ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชาของระดับคุณวุฒินั้น ๆ เป็นแนวทางในการพัฒนา/ปรับปรุงรายละเอียดของหลักสูตร

1.2 ใช้ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 เป็นแนวทางในการพัฒนา/ปรับปรุงรายละเอียดของหลักสูตรกรณีที่กระทรวงศึกษาธิการยังมิได้ประกาศมาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชาของระดับคุณวุฒินั้น

2. จัดทำรายละเอียดของหลักสูตร รายละเอียดของรายวิชา และรายละเอียดของประสบการณ์ภาคสนาม (ถ้ามี) ให้ชัดเจน โดยครอบคลุมหัวข้อต่าง ๆ ตามแบบ มคอ.2 มคอ.3 และ มคอ.4 ท้ายประกาศ

3. สถานะสถาบันอุดมศึกษา กำหนดระบบและกลไกของการจัดทำรายละเอียดของหลักสูตร และต้องอนุมัติหลักสูตรซึ่งได้จัดทำอย่างถูกต้องสมบูรณ์แล้วก่อนเปิดสอน

4. เสนอหลักสูตร ซึ่งสถานะสถาบันอุดมศึกษาอนุมัติให้เปิดสอนแล้วให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษารับทราบภายใน 30 วันนับแต่สถานะสถาบันอุดมศึกษาอนุมัติ

5. บริหารจัดการหลักสูตร เพื่อให้บัณฑิตมีคุณลักษณะตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่กำหนดในมาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชานั้น ๆ หรือกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ กรณีที่กระทรวงศึกษาธิการยังมิได้ประกาศมาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชาของระดับคุณวุฒินั้น ๆ และอ้างไว้ซึ่งคุณภาพมาตรฐานดังกล่าว โดยดำเนินการ ดังนี้

5.1 พัฒนาอาจารย์ด้านวิชาการ วิธีการสอนและวิธีการวัดผลอย่างต่อเนื่อง

5.2 จัดสรรทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอนและการวิจัยให้เพียงพออย่างมีคุณภาพ รวมทั้งอาจประสานกับสถาบันอุดมศึกษาและ/หรือหน่วยงานอื่นเพื่อใช้ทรัพยากรร่วมกันในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ

5.3 ให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษาที่ครอบคลุมมาตรฐานผลการเรียนรู้ในทุก ๆ ด้าน ตามที่กำหนดไว้ในรายละเอียดของหลักสูตรนั้น ๆ

5.4 ให้มีการรายงานผลการจัดการศึกษาเป็นรายวิชา ประสบการณ์ภาคสนาม (ถ้ามี) ทุกภาคการศึกษา และเป็นรายหลักสูตรทุกปีการศึกษา โดยมีหัวข้อตามแบบ มคอ.5 มคอ.6 และ มคอ.7 ตามลำดับที่แนบท้ายประกาศ

5.5 ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และรายงานผลการจัดการศึกษาต่อสถานะสถาบันอุดมศึกษาทุกปีการศึกษา

5.6 ประเมินหลักสูตรเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยทุก ๆ 5 ปี

6. ให้ดำเนินการประกันคุณภาพหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องทุกหลักสูตร โดยดำเนินการดังนี้

6.1 กำหนดตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินที่สะท้อนการดำเนินการตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

6.2 ดำเนินการประกันคุณภาพภายในตามระบบประกันคุณภาพภายในหลักสูตร

6.3 รายงานผลการดำเนินการต่อสภาสถาบันอุดมศึกษา คณะกรรมการการอุดมศึกษา และสาธารณชน

6.4 นำผลการประเมินมาปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพและทันสมัยอยู่เสมอ

7. ให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเผยแพร่หลักสูตรใหม่/ปรับปรุงที่มีคุณภาพและมาตรฐานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติเมื่อสถาบันอุดมศึกษาได้เปิดสอนไปแล้วอย่างน้อยครั้งระยะเวลาของหลักสูตรตามหลักเกณฑ์ต่อไปนี้

7.1 เป็นหลักสูตรที่ได้รับอนุมัติจากสภาสถาบันอุดมศึกษา ก่อนเปิดสอนและได้แจ้งสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษารับทราบภายใน 30 วันนับแต่สภาสถาบันอุดมศึกษาอนุมัติหลักสูตรนั้น

7.2 ผลการประเมินคุณภาพภายในตามตัวบ่งชี้ที่กำหนดไว้ในรายละเอียดของหลักสูตรซึ่งสอดคล้องกับการประกันคุณภาพภายในจะต้องมีคะแนนเฉลี่ยระดับดีขึ้นไป ต่อเนื่องกัน นับตั้งแต่เปิดสอนหลักสูตรที่ได้พัฒนาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติเว้นแต่หลักสูตรใดที่มาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชาได้กำหนดตัวบ่งชี้และ/หรือเกณฑ์การประเมินเพิ่มเติม ผลการประเมินคุณภาพจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่มาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชานั้น ๆ กำหนด จึงจะได้รับการเผยแพร่ กรณีหลักสูตรใดมีครั้งระยะเวลาของหลักสูตร 1 ปีหรือน้อยกว่าให้พิจารณาผลการประเมินคุณภาพภายในของปีแรกที่เปิดสอนด้วยหลักเกณฑ์เดียวกัน

7.3 หลักสูตรใดที่ไม่ได้รับการเผยแพร่ ให้สถาบันอุดมศึกษาดำเนินการปรับปรุงตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการการอุดมศึกษาจะกำหนดจากผลการประเมินต่อไป

7.4 กรณีหลักสูตรใดได้รับการเผยแพร่แล้ว สถาบันอุดมศึกษาจะต้องกำกับดูแลให้มีการรักษาคุณภาพให้มีมาตรฐานอยู่เสมอ โดยผลการประเมินคุณภาพภายในต้องมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับดีขึ้นไป หรือเป็นไปตามที่มาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชานั้นกำหนดทุกปีหลังจากได้รับการเผยแพร่ หากต่อมาปรากฏว่าผลการประเมินคุณภาพหลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษาใดไม่เป็นไปตามที่กำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา(สกอ.) เสนอคณะกรรมการการอุดมศึกษาเพื่อพิจารณาถอนการเผยแพร่หลักสูตรนั้นจนกว่าสถาบันอุดมศึกษานั้นจะได้มีการปรับปรุงตามเงื่อนไขของคณะกรรมการการอุดมศึกษา

8. คณะกรรมการการอุดมศึกษาจะติดตามการดำเนินการ ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติอย่างต่อเนื่อง กรณีที่พบว่าไม่เป็นไปตามแนวทางที่กำหนด ให้มีการปรับปรุงตามเงื่อนไขของคณะกรรมการการอุดมศึกษาจากสาระเกี่ยวกับประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง แนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ที่กำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาต้องดำเนินการตามแนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พอสรุปได้ดังนี้

1. การพัฒนาปรับปรุงรายละเอียดของหลักสูตรตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ได้ 2 วิธี ได้แก่ 1) ใช้ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชาของระดับคุณวุฒินั้น ๆ เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรและ 2) ใช้ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร

2. จัดทำรายละเอียดของหลักสูตร รายละเอียดของรายวิชา และรายละเอียดของประสบการณ์ภาคสนาม (ถ้ามี) ตามแบบ มคอ.2 มคอ.3 และ มคอ.4

3. สถาสถาบันอุดมศึกษากำหนดระบบและกลไกของการจัดทำรายละเอียดของหลักสูตร และต้องอนุมัติหลักสูตรซึ่งได้จัดทำอย่างถูกต้องสมบูรณ์แล้วก่อนเปิดสอน

4. เสนอหลักสูตรให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษารับทราบภายใน 30 วัน นับแต่สถาสถาบันอุดมศึกษาอนุมัติ

5. บริหารจัดการหลักสูตรเพื่อให้บัณฑิตมีคุณลักษณะตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่กำหนดในมาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชานั้น ๆ หรือกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

6. ดำเนินการประกันคุณภาพหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ทุกหลักสูตร

7. ให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเผยแพร่หลักสูตรใหม่/ปรับปรุงที่มีคุณภาพและมาตรฐานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติเมื่อสถาบันอุดมศึกษาได้เปิดสอนไปแล้วอย่างน้อยครึ่งระยะเวลาของหลักสูตร

8. คณะกรรมการการอุดมศึกษาจะติดตามการดำเนินการตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติอย่างต่อเนื่อง กรณีที่พบว่าไม่เป็นไปตามแนวทางที่กำหนด ให้มีการปรับปรุงตามเงื่อนไขของคณะกรรมการการอุดมศึกษา

3. ขั้นการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

ประกาศคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่อง แนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ได้กำหนดขั้นตอนให้สถาบันอุดมศึกษาปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ไว้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552)

1. การพัฒนามาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชาต่าง ๆ ในแต่ละระดับคุณวุฒิมาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชาเป็นส่วนหนึ่งของกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยซึ่งเป็นกลไกในการนำแนวนโยบายในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ไปสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมโดยเฉพาะด้านมาตรฐานผลการเรียนรู้ของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาสาขา/สาขาวิชานั้น ๆ กรอบมาตรฐานคุณวุฒิของสาขา/สาขาวิชา จึงหมายถึงกรอบที่กำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ของบัณฑิตในแต่ละระดับคุณวุฒิของสาขา/สาขาวิชาหนึ่งซึ่งจะกำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตในสาขา/สาขาวิชานั้นปริญญาและองค์ความรู้ที่เป็นเนื้อหาที่จำเป็นจะต้องมีในหลักสูตรสาขา/

สาขาวิชาและระดับคุณวุฒินั้น ๆ เพื่อเป็นหลักประกันว่าบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ในสาขา/สาขาวิชาและระดับคุณวุฒิเดียวกันจะมีผลการเรียนรู้ไม่น้อยกว่าที่กำหนดในขณะเดียวกันมาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชาจะเปิดกว้างและส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ มีโอกาสบรรลุเนื้อหาวิชาในส่วนที่นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ได้อย่างอิสระเหมาะสมและตรงกับความต้องการหรือเอกลักษณ์ของแต่ละสถาบันฯ ซึ่งทำให้สถาบันสามารถพัฒนาหลักสูตรได้อย่างหลากหลายแต่มีมาตรฐานผลการเรียนรู้ของหลักสูตรในระดับคุณวุฒิและสาขา/สาขาวิชาเดียวกันที่เทียบเคียงกันได้การจัดทำมาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชา คณะกรรมการการอุดมศึกษา (กกอ.) มอบหมายให้คณะผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขา/สาขาวิชาฯ ร่วมกันพัฒนามาตรฐานคุณวุฒิของแต่ละระดับคุณวุฒิและสาขา/สาขาวิชาโดยใช้กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 เป็นแนวทางพัฒนามาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชาซึ่งต้องคงลักษณะทางวิชาการของสาขา/สาขาวิชา สอดคล้องตามมาตรฐานของสาขา/สาขาวิชาเดียวกันในระดับคุณวุฒิเดียวกันกับประเทศต่าง ๆ และคำนึงถึงความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้เกี่ยวข้องได้แก่สถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนสาขา/สาขาวิชานั้น นักศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการองค์การวิชาชีพผู้ใช้บัณฑิตฯลฯ และให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเหล่านี้ได้มีส่วนร่วมในการให้ความคิดเห็น/จัดทำมาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชาโดยจะมีการทบทวนเพื่อ ปรับปรุงให้เหมาะสมทันสมัยทุก 5 ปีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้สนใจสามารถร่วมแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะต่อสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงครั้ง ต่อไป

จากสาระเกี่ยวกับการพัฒนามาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชาต่าง ๆ ในแต่ละระดับคุณวุฒิ มาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชาพอสรุปได้ว่า เป็นการกำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ของบัณฑิตในแต่ละระดับคุณวุฒิของสาขา/สาขาวิชาหนึ่ง มีการกำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตในสาขา/สาขาวิชานั้น ปริญาและองค์ความรู้ที่เป็นเนื้อหาที่จำเป็นจะต้องมีในหลักสูตรสาขา/สาขาวิชาและระดับคุณวุฒินั้น ๆ โดยบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในสาขา/สาขาวิชาและระดับคุณวุฒิเดียวกันจะมีผลการเรียนรู้ไม่น้อยกว่าที่กำหนด ในการจัดทำมาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชา คณะกรรมการการอุดมศึกษา มอบหมายให้ผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขา/สาขาวิชาฯ ร่วมกันพัฒนามาตรฐานคุณวุฒิของแต่ละระดับคุณวุฒิและสาขา/สาขาวิชา โดยใช้กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 เป็นแนวทางพัฒนามาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชา สอดคล้องตามมาตรฐานของสาขา/สาขาวิชาเดียวกันในระดับคุณวุฒิเดียวกันกับประเทศต่าง ๆ และความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้เกี่ยวข้องผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการให้ความคิดเห็น/จัดทำมาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชา มีการทบทวนเพื่อปรับปรุงในทุก 5 ปี

2. การจัดทำรายละเอียดของหลักสูตร (Programme Specification) หมายถึง คำอธิบายภาพรวมของการจัดหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนที่จะทำให้บัณฑิตบรรลุผลการเรียนรู้ของหลักสูตรนั้น ๆ โดยจะถ่ายทอดผลมาตรฐานการเรียนรู้ที่คาดหวังของบัณฑิตที่กำหนดไว้ในกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาในระดับชาติและมาตรฐานคุณวุฒิระดับสาขา/สาขาวิชาไปสู่การปฏิบัติในหลักสูตรซึ่งแต่ละสถาบันอุดมศึกษาสามารถบรรลุเนื้อหาวิชาเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ได้อย่างอิสระเหมาะสมตรงกับความต้องการหรือเอกลักษณ์ของสถาบันฯ โดยคณาจารย์ผู้สอนจะต้องร่วมมือกันวางแผนการจัดทำรายละเอียดของหลักสูตรรายละเอียดของหลักสูตรจะช่วยอธิบาย

ให้นักศึกษาทราบว่าตนต้องเรียนวิชาอะไรบ้าง เข้าใจถึงวิธีการสอนวิธีการเรียนรู้ตลอดจนวิธีการวัดและประเมินผลที่จะทำให้มั่นใจว่าเมื่อเรียนสำเร็จแล้วจะบรรลุผลการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรทั้งยังแสดงความสัมพันธ์ของหลักสูตรกับองค์ประกอบในการเรียนเพื่อนำไปสู่คุณภาพตามที่กำหนดในมาตรฐานคุณวุฒิรายละเอียดของหลักสูตรจะช่วยให้นักศึกษาเลือกเรียนในหลักสูตรที่เหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้และความต้องการของตนเองได้รวมทั้งผู้ใช้บัณฑิตสามารถใช้ประกอบการพิจารณารับบัณฑิตเข้าทำงาน

การจัดทำรายละเอียดของหลักสูตรมี 2 วิธีดังนี้

วิธีที่ 1 กรณีที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศมาตรฐานคุณวุฒิของระดับคุณวุฒิของสาขา/สาขาวิชานั้นแล้วเมื่อสถาบันอุดมศึกษาประสงค์จะเปิดสอน/ปรับปรุงหลักสูตรระดับคุณวุฒิใดของสาขา/สาขาวิชาใดให้ดำเนินการดังนี้

1) พิจารณาความพร้อมและศักยภาพของสถาบันฯในการบริหารจัดการศึกษาตามหลักสูตรในหัวข้อต่าง ๆ ที่กำหนดในมาตรฐานคุณวุฒิระดับสาขา/สาขาวิชา

2) แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรระดับสาขา/สาขาวิชา ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับสาขา/สาขาวิชาอย่างน้อย 5 คน ซึ่งประกอบด้วยอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรอย่างน้อย 2 คน ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญในสาขา/สาขาวิชานั้น ๆ ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกอย่างน้อย 2 คน หากมีองค์กรวิชาชีพให้มีผู้แทนองค์กรวิชาชีพร่วมเป็นกรรมการด้วยอย่างน้อย 1 คน เพื่อดำเนินการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิระดับสาขา/สาขาวิชาโดยมีหัวข้อของหลักสูตรอย่างน้อยตามที่กำหนดไว้ในแบบ มคอ.2 ประกอบด้วย 8 หมวดต่อไปนี้ หมวดที่ 1 ลักษณะและข้อมูลทั่วไป หมวดที่ 2 ข้อมูลเฉพาะของหลักสูตร หมวดที่ 3 ระบบการจัดการศึกษา การดำเนินการ และโครงสร้างของหลักสูตร หมวดที่ 4 ผลการเรียนรู้กลยุทธ์การสอนและประเมินผล หมวดที่ 5 หลักเกณฑ์ในการประเมินผลนักศึกษาหมวดที่ 6 การพัฒนาคณาจารย์ หมวดที่ 7 การประกันคุณภาพหลักสูตร และหมวดที่ 8 การประเมินและปรับปรุงการดำเนินการของหลักสูตร

3) การพัฒนาหลักสูตรระดับสาขา/สาขาวิชาตามข้อ (2) นั้นในหัวข้อผลการเรียนรู้ที่คาดหวังนอกจากมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในมาตรฐานคุณวุฒิระดับสาขา/สาขาวิชานั้นแล้วสถาบันฯอาจเพิ่มเติมผลการเรียนรู้ซึ่งสถาบันฯต้องการให้บัณฑิตสาขา/สาขาวิชาในระดับคุณวุฒินั้นของตนมีคุณลักษณะเด่นหรือพิเศษกว่าบัณฑิตในสาขา/สาขาวิชาและระดับคุณวุฒิเดียวกันของสถาบันอื่น ๆ เพื่อให้เป็นไปตามปรัชญาและปณิธานของสถาบันฯและเป็นที่สนใจของบุคคลที่จะเลือกเรียนหลักสูตรของสถาบันฯหรือผู้ใช้บัณฑิตสนใจที่จะรับบัณฑิตเข้าทำงานเมื่อสำเร็จการศึกษา โดยให้แสดงแผนที่การกระจายความรับผิดชอบต่อผลการเรียนรู้จากหลักสูตรสู่รายวิชา เพื่อให้เห็นว่าแต่ละรายวิชาในหลักสูตรมีความรับผิดชอบหลักหรือความรับผิดชอบรองต่อมาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านใด

วิธีที่ 2 กรณีที่กระทรวงศึกษาธิการยังมิได้ประกาศมาตรฐานคุณวุฒิระดับสาขา/สาขาวิชานั้นเมื่อสถาบันอุดมศึกษาประสงค์จะเปิดสอน/ปรับปรุงหลักสูตรระดับคุณวุฒิใดของสาขา/สาขาวิชาใดให้ดำเนินการดังนี้

1) พิจารณาความพร้อมและศักยภาพของสถาบันฯในการบริหารจัดการศึกษาตามแนวคิดของกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

2) แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสาขา/สาขาวิชาใดในระดับคุณวุฒิใดระดับหนึ่งตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติซึ่งประกอบด้วยอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรอย่างน้อย 2 คน ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญในสาขา/สาขาวิชานั้น ๆ ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกอย่างน้อย 2 คน หากมีองค์กรวิชาชีพให้มีผู้แทนองค์กรวิชาชีพร่วมเป็นกรรมการอย่างน้อย 1 คนเพื่อดำเนินการพัฒนาหลักสูตรในระดับคุณวุฒิของสาขา/สาขาวิชานั้นตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ โดยมีหัวข้ออย่างน้อยตามที่กำหนดไว้ในแบบ มคอ.2 รายละเอียดของหลักสูตร

3) การพัฒนา/ปรับปรุงหลักสูตรระดับสาขา/สาขาวิชาตามข้อ 2) นั้นคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรต้องศึกษาทำความเข้าใจมาตรฐานผลการเรียนรู้แต่ละด้านของระดับคุณวุฒิที่จะพัฒนา/ปรับปรุงหลักสูตรลักษณะของหลักสูตรและคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ของระดับคุณภูมินั้นตามที่ได้กล่าวไว้ในส่วนที่ 1 สถาบันอาจเพิ่มเติมมาตรฐานผลการเรียนรู้ซึ่งสถาบันฯต้องการให้บัณฑิตในระดับคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชา... ของตนมีคุณลักษณะเด่นหรือพิเศษกว่าบัณฑิตในระดับคุณวุฒิและสาขา/สาขาวิชาเดียวกันของสถาบันอื่น ๆ เพื่อให้เป็นไปตามปรัชญาและปณิธานของสถาบันและเป็นที่สนใจของบุคคลที่จะเลือกเรียนหลักสูตรของสถาบันหรือผู้ใช้บัณฑิตสนใจจะรับบัณฑิตเข้าทำงานเมื่อสำเร็จการศึกษาโดยให้แสดงแผนที่การกระจายความรับผิดชอบต่อผลการเรียนรู้จากหลักสูตรสู่รายวิชา (Curriculum Mapping) เพื่อให้เห็นว่าแต่ละรายวิชาในหลักสูตรมีความรับผิดชอบหลักหรือรับผิดชอบรองต่อมาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านใดบ้าง นอกจากนี้สถาบันอาจกำหนดตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินเพิ่มเติมจากที่กำหนดไว้ในการประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอกรวมทั้งเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การประเมินเพื่อการเผยแพร่หลักสูตรจากที่คณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนดไว้ด้วยก็ได้

จากสาระเกี่ยวกับการจัดทำรายละเอียดของหลักสูตร พอสรุปได้ดังนี้ การจัดทำรายละเอียดของหลักสูตรมี 2 วิธี ได้แก่วิธีที่ 1 มีประกาศมาตรฐานคุณวุฒิของระดับคุณวุฒิของสาขา/สาขาวิชานั้นกับวิธีที่ 2 ไม่มีประกาศมาตรฐานคุณวุฒิของระดับคุณวุฒิของสาขา/สาขาวิชา โดยสถาบันอุดมศึกษาต้องดำเนินการดังนี้ 1) พิจารณาความพร้อมและศักยภาพในการบริหารจัดการศึกษาตามหลักสูตรในหัวข้อต่าง ๆ ที่กำหนดในมาตรฐานคุณวุฒิระดับสาขา/สาขาวิชา 2) แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับสาขา/สาขาวิชาอย่างน้อย 5 คน ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิระดับสาขา/สาขาวิชาโดยมีหัวข้อของหลักสูตรอย่างน้อยตามที่กำหนดไว้ในแบบ มคอ.2 3) การพัฒนาหลักสูตรระดับสาขา/สาขาวิชาในหัวข้อผลการเรียนรู้ที่คาดหวังสถาบันฯ อาจเพิ่มเติมผลการเรียนรู้ที่มีคุณลักษณะเด่นหรือพิเศษกว่าบัณฑิตในสาขา/สาขาวิชาและระดับคุณวุฒิเดียวกันของสถาบันฯอื่น ๆ ได้

3. การจัดทำรายละเอียดของรายวิชา (Course Specification) และรายละเอียดของประสบการณ์ภาคสนาม (Field Experience Specification)

3.1 รายละเอียดของรายวิชาหมายถึงข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการของแต่ละรายวิชาเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนสอดคล้องและเป็นไปตามที่วางแผนไว้ในรายละเอียด

ของหลักสูตรซึ่งแต่ละรายวิชาจะกำหนดไว้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และรายละเอียดของเนื้อหาความรู้ในรายวิชาแนวทางการปลูกฝังทักษะต่าง ๆ ตลอดจนคุณลักษณะอื่น ๆ ที่นักศึกษาจะได้รับ การพัฒนาให้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของรายวิชา มีการกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับระยะเวลาที่ใช้ในการเรียนวิธีการเรียนการสอนการวัดและประเมินผลในรายวิชาตลอดจนหนังสืออ้างอิงที่นักศึกษาจะสามารถค้นคว้าได้นอกจากนี้ยังกำหนดยุทธศาสตร์ในการประเมินรายวิชาและกระบวนการปรับปรุง

3.2 รายละเอียดของประสบการณ์ภาคสนามหมายถึงข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการในรายวิชาหรือกิจกรรมที่นักศึกษาจะต้องออกฝึกงานออกฝึกภาคสนามหรือสหกิจศึกษา ซึ่งจะต้องวางแผนให้สอดคล้องและเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในรายละเอียดของหลักสูตรโดยจะกำหนดไว้อย่างชัดเจนถึงวัตถุประสงค์และรายละเอียดของการดำเนินการของกิจกรรมนั้น ๆ ตลอดจนความรู้ความเข้าใจที่นักศึกษาจะได้รับจากการออกฝึกมีการกำหนดกระบวนการหรือวิธีการในการปลูกฝังทักษะต่าง ๆ ตลอดจนคุณลักษณะอื่น ๆ ที่นักศึกษาจะได้รับ การพัฒนาให้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายรวมทั้งเกณฑ์การวัดและประเมินผลนักศึกษาและการประเมินการดำเนินการตามรายละเอียดของประสบการณ์ภาคสนาม

3.3 สถาบันฯต้องมอบหมายให้อาจารย์ผู้สอนรับผิดชอบในการจัดทำรายละเอียดของรายวิชาทุกรายวิชาในหลักสูตรและรายละเอียดของประสบการณ์ภาคสนาม (ถ้ามี) โดยมีหัวข้ออย่างน้อยตามแบบ มคอ.3 รายละเอียดของรายวิชา และแบบ มคอ.4 รายละเอียดของประสบการณ์ภาคสนาม

จากสาระเกี่ยวกับการจัดทำรายละเอียดของรายวิชาและรายละเอียดของประสบการณ์ภาคสนาม พอสรุปได้ว่า รายละเอียดของรายวิชา หมายถึงแนวทางการบริหารจัดการของแต่ละรายวิชา เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนสอดคล้องและเป็นไปตามที่วางแผนไว้ และรายละเอียดของประสบการณ์ภาคสนาม หมายถึง แนวทางการบริหารจัดการในรายวิชาหรือกิจกรรมที่นักศึกษาจะต้องออกฝึกงานออกฝึกภาคสนามหรือสหกิจศึกษาที่วางแผนให้สอดคล้องและเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในรายละเอียดของหลักสูตร โดยมอบหมายให้อาจารย์ผู้สอนรับผิดชอบในการจัดทำที่มีหัวข้อตามแบบ มคอ.3 แบบมคอ.4

4. การขออนุมัติหลักสูตรต่อสภาสถาบันอุดมศึกษาสถาบันฯต้องเสนอสภาสถาบันอุดมศึกษาอนุมัติหลักสูตร ซึ่งได้จัดทำอย่างถูกต้องสมบูรณ์แล้วก่อนเปิดสอน โดยสภาสถาบันฯควรกำหนดระบบและกลไกของการจัดทำและอนุมัติรายละเอียดของหลักสูตรรายละเอียดรายวิชาและรายละเอียดประสบการณ์ภาคสนามหรือฝึกงาน (ถ้ามี) ให้ชัดเจน

5. การเสนอหลักสูตรต่อสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาสถาบันฯ ต้องเสนอหลักสูตรซึ่งสภาสถาบันอุดมศึกษาอนุมัติให้เปิดสอนแล้วให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษารับทราบภายใน 30 วันนับแต่สภาสถาบันฯ อนุมัติ

6. การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

6.1 สถาบันอุดมศึกษาต้องพัฒนาอาจารย์ทั้งด้านวิชาการและวิธีการสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนามาตรฐานผลการเรียนรู้ของบัณฑิตอย่างน้อยตามที่กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติกำหนดอย่างต่อเนื่อง โดยมีการประกาศหลักเกณฑ์การพัฒนาอาจารย์อย่างชัดเจน

6.2 สถาบันอุดมศึกษาต้องจัดสรรทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอนและการวิจัยให้เพียงพอที่จะจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ รวมทั้งอาจประสานกับสถาบันอุดมศึกษาและ/หรือหน่วยงานอื่นเพื่อใช้ทรัพยากรร่วมกันในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ

6.3 สถาบันอุดมศึกษาต้องจัดให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษาที่ครอบคลุมมาตรฐานผลการเรียนรู้ในทุก ๆ ด้านตามที่กำหนดไว้ในรายละเอียดของหลักสูตรนั้น ๆ

7. การจัดทำรายงานผลการดำเนินการของรายวิชา (Course Report) รายงานผลการดำเนินการของประสบการณ์ภาคสนาม (Field Experience Report) (ถ้ามี) และรายงานผลการดำเนินการของหลักสูตร (Programme Report)

7.1 การรายงานผลการดำเนินการของรายวิชา หมายถึงการรายงานผลการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอนแต่ละรายวิชาเมื่อสิ้นภาคเรียนเกี่ยวกับภาพรวมของการจัดการเรียนการสอนในวิชานั้น ๆ ว่าได้ดำเนินการสอนอย่างครอบคลุมและเป็นไปตามแผนที่วางไว้ในรายละเอียดของรายวิชาหรือไม่และหากไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ต้องให้เหตุผลและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของรายวิชาดังกล่าวในครั้งต่อไปรายงานนี้จะครอบคลุมถึงผลการเรียนของนักศึกษาจำนวนนักศึกษาตั้งแต่เริ่มเรียนจนสิ้นสุดปัญหาในด้านการบริหารจัดการและสิ่งอำนวยความสะดวก การวิเคราะห์ผลการประเมินรายวิชาของนักศึกษา/หัวหน้าภาค/หรือผู้ประเมินภายนอก รวมทั้งการสำรวจความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิตการวางแผนและให้ข้อเสนอแนะต่อผู้ประสานงานหลักสูตรหรือผู้รับผิดชอบหลักสูตรเพื่อปรับปรุงและพัฒนารายวิชาโดยมีหัวข้ออย่างน้อยตามแบบ มคอ.5 รายงานผลการดำเนินการของรายวิชา

7.2 การรายงานผลการดำเนินการของประสบการณ์ภาคสนาม หมายถึง การรายงานผลการฝึกงานออกฝึกภาคสนามหรือสหกิจศึกษาว่าได้บรรลุผลการเรียนตามแผนที่วางไว้ในรายละเอียดของประสบการณ์ภาคสนามหรือไม่และหากไม่เป็นไปตามแผนต้องให้เหตุผลและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการฝึกงานออกฝึกภาคสนามหรือสหกิจศึกษาในครั้งต่อไปรายงานนี้จะครอบคลุมถึงการฝึกประสบการณ์ภาคสนามตั้งแต่เริ่มจนสิ้นสุดปัญหาด้านการบริหารจัดการและสิ่งอำนวยความสะดวกการวิเคราะห์ผลการประเมินการฝึกของนักศึกษา/อาจารย์ผู้รับผิดชอบ/พนักงานพี่เลี้ยงโดยมีหัวข้ออย่างน้อยตามแบบ มคอ.6 รายงานผลการดำเนินการของประสบการณ์ภาคสนาม

7.3 การรายงานผลการดำเนินการของหลักสูตร หมายถึงการรายงานผลประจำปีโดยผู้ประสานงานหลักสูตรหรือผู้รับผิดชอบหลักสูตรเกี่ยวกับผลการบริหารจัดการหลักสูตร เช่น ข้อมูลทางสถิติของนักศึกษาที่เรียนในหลักสูตรสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกสถาบันที่มีผลกระทบต่อหลักสูตรสรุปภาพรวมของรายงานผลการดำเนินการของรายวิชาในหลักสูตร ประสิทธิภาพของการสอนในมาตรฐานผลการเรียนรู้แต่ละด้านการเทียบเคียงผลการดำเนินการกับมาตรฐานอื่น ๆ ที่มีสรุปผลการประเมินหลักสูตรจากความคิดเห็นของผู้สำเร็จการศึกษาผู้ใช้บัณฑิตตลอดจนข้อเสนอในการวางแผนและพัฒนา รวมทั้งแผนปฏิบัติการในการพัฒนาคณาจารย์และบุคลากรที่เกี่ยวข้องการรายงานผลดังกล่าวจะส่งไปยังหัวหน้าภาควิชา/คณบดีและใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาด้วยตนเองเพื่อปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรเป็นระยะ ๆ และเป็นข้อมูลในการรับรองหลักสูตรจากผู้ประเมินภายนอกได้ด้วย

1) เมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนการสอนของแต่ละภาคการศึกษา/ปีการศึกษาเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนการประเมินผลและการทวนสอบผลการเรียนรู้ของแต่ละรายวิชาและประสบการณ์ภาคสนาม (ถ้ามี) ในแต่ละภาคการศึกษาให้อาจารย์ผู้สอนจัดทำรายงานผลการดำเนินการของรายวิชาที่สอนการประเมินผลและการทวนสอบผลการเรียนรู้ในรายวิชาที่ตนรับผิดชอบพร้อมปัญหา/อุปสรรคและข้อเสนอแนะให้อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรประมวล/วิเคราะห์ประสิทธิภาพและประสิทธิผลการดำเนินงานและจัดทำรายงานประจำภาคการศึกษาของแต่ละภาคการศึกษาโดยมีหัวข้ออย่างน้อยตามแบบมคอ.5 (รายงานผลการดำเนินการของรายวิชา)และรายงานผลการดำเนินการของประสบการณ์ภาคสนาม (ถ้ามี) ตามแบบมคอ.6 และเมื่อสิ้นปีการศึกษาให้จัดทำรายงานในภาพรวมประจำปีการศึกษาเพื่อใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรการสอนกลยุทธ์การประเมินผลและแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นและหากจำเป็นจะต้องปรับปรุงหลักสูตรหรือการจัดการเรียนการสอนก็สามารถทำได้โดยมีหัวข้ออย่างน้อยตามแบบมคอ.7 (รายงานผลการดำเนินการของหลักสูตร)

2) เมื่อครบรอบหลักสูตร (เช่นหลักสูตร 4 ปีครบรอบหลักสูตรคือ 4 ปี) ให้ผู้รับผิดชอบหลักสูตรหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายวิเคราะห์ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารจัดการหลักสูตรในภาพรวมว่าบัณฑิตบรรลุผลการเรียนรู้ตามที่คาดหวังไว้หรือไม่และนำผลการวิเคราะห์มาปรับปรุงและพัฒนาต่อไปโดยมีหัวข้ออย่างน้อยตามแบบมคอ.7 เช่นเดียวกับการรายงานผลการดำเนินการของแต่ละภาคการศึกษาหรือปีการศึกษาจากสาระเกี่ยวกับการจัดทำรายงานผลการดำเนินการของรายวิชา รายงานผลการดำเนินการของประสบการณ์ภาคสนามและรายงานผลการดำเนินการของหลักสูตร สรุปได้ว่า

1) รายงานผลการดำเนินการของรายวิชา เป็นการรายงานผลการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอนแต่ละรายวิชาเมื่อสิ้นภาคเรียนเกี่ยวกับภาพรวมของการจัดการเรียนการสอนในวิชานั้น ๆ

2) รายงานผลการดำเนินการของประสบการณ์ภาคสนาม เป็นการรายงานผลการฝึกงานออกฝึกภาคสนามหรือสหกิจศึกษาว่าได้บรรลุผลการเรียนตามแผนที่วางไว้ในรายละเอียดของประสบการณ์ภาคสนามหรือไม่และหากไม่เป็นไปตามแผนต้องให้เหตุผลและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการฝึกงานออกฝึกภาคสนามหรือสหกิจศึกษาในครั้งต่อไป

3) การรายงานผลการดำเนินการของหลักสูตร เป็นการรายงานผลประจำปีโดยผู้ประสานงานหลักสูตรหรือผู้รับผิดชอบหลักสูตรเกี่ยวกับผลการบริหารจัดการหลักสูตรประสิทธิภาพของการสอนในมาตรฐานผลการเรียนรู้แต่ละด้านการเทียบเคียงผลการดำเนินการกับมาตรฐานอื่น ๆ ผลการประเมินหลักสูตรจากความเห็นของผู้สำเร็จการศึกษาผู้ใช้บัณฑิตและข้อเสนอในการวางแผนและพัฒนารวมทั้ง แผนปฏิบัติการในการพัฒนาคณาจารย์และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง โดยรายงานเมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนการสอนของแต่ละภาคการศึกษา/ปีการศึกษาและเมื่อครบรอบหลักสูตรตามแบบ มคอ.7

8. การประกันคุณภาพหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

8.1 สถาบันอุดมศึกษาต้องจัดให้มีการประกันคุณภาพหลักสูตรทุกหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง แต่ละหลักสูตรจะต้องมีตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องและเกณฑ์การประเมินตามที่การประกันคุณภาพ

ภายในและการประกันคุณภาพภายนอกกำหนดเป็นอย่างน้อยโดยสถาบันฯจะกำหนดตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินเพิ่มเติมก็ได้

8.2 กรณีที่สาขา/สาขาวิชาใดกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศมาตรฐานคุณวุฒิระดับคุณวุฒิของสาขา/สาขาวิชานั้นแล้วนอกจากตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องและเกณฑ์การประเมินตามที่มีการประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอกกำหนดแล้วอาจมีตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินเพิ่มเติมตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานระดับคุณวุฒิของสาขา/สาขาวิชานั้นซึ่งสถาบันฯ จะกำหนดตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินเพิ่มเติมจากที่กำหนดไว้ในมาตรฐานคุณวุฒิของสาขา/สาขาวิชานั้น ๆ ด้วยก็ได้

8.3 สถาบันฯ จะต้องรายงานผลการประเมินการประกันคุณภาพภายในซึ่งรวมถึงการประกันคุณภาพหลักสูตรต่อสภาสถาบันฯ ต่อคณะกรรมการการอุดมศึกษาและต่อสาธารณะ

8.4 สถาบันฯจะต้องนำผลการประเมินมาปรับปรุงคุณภาพหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้บัณฑิตมีผลการเรียนรู้ตามที่คาดหวังเสมอ

จากสาระเกี่ยวกับการประกันคุณภาพหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน สรุปได้ว่าสถาบันอุดมศึกษาต้องมีการประกันคุณภาพหลักสูตรอย่างต่อเนื่องมีตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องและเกณฑ์การประเมินตามที่มีการประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอกกำหนดเป็นอย่างน้อย หากสาขา/สาขาวิชาใดมีประกาศมาตรฐานคุณวุฒิระดับคุณวุฒิของสาขา/สาขาวิชานั้นให้ดำเนินการประกันคุณภาพตามมาตรฐานระดับคุณวุฒิของสาขา/สาขาวิชานั้นและสถาบันอุดมศึกษาต้องรายงานผลการประเมินการประกันคุณภาพภายในต่อสภาสถาบันฯ ต่อคณะกรรมการการอุดมศึกษาและต่อสาธารณะโดยทั้งนี้สถาบันต้องนำผลการประเมินมาปรับปรุงคุณภาพหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้บัณฑิตมีผลการเรียนรู้ตามที่คาดหวังอยู่เสมอ

9. การเผยแพร่หลักสูตรที่มีคุณภาพและมาตรฐานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิซึ่งบันทึกในฐานข้อมูลหลักสูตรเพื่อการเผยแพร่ (Thai Qualifications Register :TQR) เพื่อประโยชน์ต่อการกำกับดูแลคุณภาพการจัดการศึกษาของคณะกรรมการการอุดมศึกษาการรับรองคุณวุฒิเพื่อกำหนดอัตราเงินเดือนในการเข้ารับราชการของคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) การรับรองคุณวุฒิเพื่อการศึกษาต่อหรือทำงานในต่างประเทศและเป็นข้อมูลสำหรับผู้ประกอบการสังคมและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะสามารถตรวจสอบหลักสูตรที่มีคุณภาพและมาตรฐานได้โดยสะดวกให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเผยแพร่หลักสูตรที่มีคุณภาพและมาตรฐานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิฯ ซึ่งบันทึกในฐานข้อมูลหลักสูตรเพื่อการเผยแพร่ (Thai Qualifications Register : TQR) เมื่อสถาบันฯ ได้เปิดสอนไปแล้วอย่างน้อยครึ่งระยะเวลาของหลักสูตรตามหลักเกณฑ์ต่อไปนี้

9.1 เป็นหลักสูตรที่ได้รับอนุมัติจากสภาสถาบันอุดมศึกษา ก่อนเปิดสอนและได้แจ้งสกอ. รับทราบภายใน 30 วันนับแต่สภาสถาบันอุดมศึกษาอนุมัติหลักสูตรนั้น

9.2 ผลการประเมินคุณภาพภายในตามตัวบ่งชี้ที่กำหนดไว้ในรายละเอียดของหลักสูตรซึ่งสอดคล้องกับการประกันคุณภาพภายในจะต้องมีคะแนนเฉลี่ยระดับดีขึ้นไปต่อเนื่องกัน 2 ปีนับตั้งแต่เปิดสอนหลักสูตรที่ได้พัฒนาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติเว้นแต่หลักสูตรใดที่มาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชาได้กำหนดตัวบ่งชี้และ/หรือเกณฑ์การประเมินเพิ่มเติมผลการประเมินคุณภาพจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่มาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชานั้น ๆ กำหนด

จึงจะได้รับการเผยแพร่กรณีหลักสูตรใดมีครั้งระยะเวลาของหลักสูตร 1 ปีหรือน้อยกว่าให้พิจารณาผลการประเมินคุณภาพภายในของปีแรกที่เปิดสอนด้วยหลักเกณฑ์เดียวกัน

9.3 หลักสูตรใดที่ไม่ได้รับการเผยแพร่ให้สถาบันอุดมศึกษาดำเนินการปรับปรุงตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการการอุดมศึกษาจะกำหนดจากผลการประเมินต่อไป

9.4 กรณีหลักสูตรใดได้รับการเผยแพร่แล้ว สถาบันอุดมศึกษาจะต้องกำกับดูแลให้มีการรักษาคุณภาพให้มีมาตรฐานอยู่เสมอโดยผลการประเมินคุณภาพภายในต้องมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับดีขึ้นไปหรือเป็นไปตามที่มาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชานั้นกำหนดทุกปีหลังจากได้รับการเผยแพร่หากต่อมาปรากฏว่าผลการประเมินคุณภาพหลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษาใดไม่เป็นไปตามที่กำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเสนอคณะกรรมการการอุดมศึกษาเพื่อพิจารณาถอนการเผยแพร่หลักสูตรนั้นจนกว่าสถาบันอุดมศึกษานั้นจะมีการปรับปรุงตามเงื่อนไขของคณะกรรมการการอุดมศึกษา

จากสาระเกี่ยวกับการเผยแพร่หลักสูตรที่มีคุณภาพและมาตรฐานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิสรุปได้ว่า การเผยแพร่ดังกล่าวจะบันทึกในฐานข้อมูลหลักสูตรเพื่อการเผยแพร่ (Thai Qualifications Register : TQR) เพื่อประโยชน์ต่อการกำกับดูแลคุณภาพการจัดการศึกษาของคณะกรรมการการอุดมศึกษาการรับรองคุณวุฒิเพื่อกำหนดอัตราเงินเดือนในการเข้ารับราชการของคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) การรับรองคุณวุฒิเพื่อการศึกษาต่อหรือทำงานในต่างประเทศเป็นข้อมูลสำหรับผู้ประกอบการสังคมและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถตรวจสอบหลักสูตรที่มีคุณภาพและมาตรฐานได้โดยสะดวกตามหลักเกณฑ์ ได้แก่

1) ได้รับอนุมัติจากสภาสถาบันอุดมศึกษาก่อนเปิดสอนและได้แจ้ง สกอ.รับทราบภายใน 30 วัน

2) ผลการประเมินคุณภาพภายในตามตัวบ่งชี้ที่กำหนดไว้สอดคล้องกับการประกันคุณภาพภายในมีคะแนนเฉลี่ยระดับดีขึ้นไปต่อเนื่องกัน 2 ปี

3) หลักสูตรใดที่ไม่ได้รับการเผยแพร่ ให้สถาบันอุดมศึกษาปรับปรุงตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการการอุดมศึกษาจะกำหนดจากผลการประเมินต่อไป

4) หลักสูตรใดที่ได้รับการเผยแพร่แล้ว ต้องรักษาคุณภาพให้มีมาตรฐานอยู่เสมอโดยผลการประเมินคุณภาพภายในต้องมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับดีขึ้นไปหรือเป็นไปตามที่มาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชานั้นกำหนดทุกปีหลังจากได้รับการเผยแพร่หากต่อมาปรากฏว่าผลการประเมินคุณภาพหลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษาใดไม่เป็นไปตามที่กำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเสนอคณะกรรมการการอุดมศึกษาเพื่อพิจารณาถอนการเผยแพร่หลักสูตรนั้นจนกว่าได้ปรับปรุงตามเงื่อนไขของคณะกรรมการการอุดมศึกษา

10. การกำกับดูแลติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาโดยคณะกรรมการการอุดมศึกษา คณะกรรมการการอุดมศึกษาจะดำเนินการให้มีการกำกับดูแลติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพและมาตรฐานตามเจตนารมณ์ และแนวปฏิบัติของประกาศ

จากสาระเกี่ยวกับการกำกับติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาโดยคณะกรรมการการอุดมศึกษา สรุปได้ว่า ให้มีการกำกับ ดูแล ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้การจ้ด

การศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพและมาตรฐานตามเจตนารมณ์ และแนวปฏิบัติของประกาศตามที่ สกอ. กำหนด

4. เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2558

สกอ. ได้ออกประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2558 เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2558 และแนวทางการบริหารเกณฑ์ มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2558 สำหรับใช้เป็นแนวทางการบริหารจัดการและพัฒนา หลักสูตรระดับอุดมศึกษาทุกสาขาวิชา สำหรับหลักสูตรที่เปิดใหม่และหลักสูตรปรับปรุงของ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน และให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี

1. ให้คำนิยาม จำนวน คุณสมบัติของอาจารย์ประจำ อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรอาจารย์พิเศษ และผลงานทางวิชาการ
2. แบ่งกลุ่มปริญญาออกเป็น 2 กลุ่ม เพื่อให้วัตถุประสงค์ตรงกับการผลิตบัณฑิต ได้แก่ 1) หลักสูตรปริญญาตรีทางวิชาการ ประกอบด้วย หลักสูตรปริญญาตรีทางวิชาการและ หลักสูตรปริญญาตรีแบบก้าวหน้าทางวิชาการ 2) หลักสูตรปริญญาตรีทางวิชาชีพหรือปฏิบัติการ ประกอบด้วย หลักสูตรปริญญาตรีทางวิชาชีพหรือปฏิบัติการ และหลักสูตรปริญญาตรีแบบก้าวหน้า ทางวิชาชีพหรือปฏิบัติการ
3. ปรับวัตถุประสงค์ของรายวิชาศึกษาทั่วไป
4. เพิ่มเติมคุณสมบัติของผู้เข้าศึกษาในหลักสูตรปริญญาตรีแบบก้าวหน้าทางวิชาการ และ ทางวิชาชีพหรือปฏิบัติการ
5. ปรับประเด็นในการประกันคุณภาพการศึกษา จากเดิม 4 ด้าน เป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) การ กำกับมาตรฐาน 2) บัณฑิต 3) นักศึกษา 4) อาจารย์ 5) หลักสูตร การเรียนการสอน การประเมิน ผู้เรียน และ 6) สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา

1. ให้คำนิยาม เพิ่มเติมคุณสมบัติอาจารย์ประจำหลักสูตร ต้องมีคุณวุฒิขั้นต่ำปริญญาโท อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร จำนวนอย่างน้อย 3 คน มีคุณวุฒิปริญญาเอก หรือขั้นต่ำปริญญาโทที่มี ตำแหน่งรองศาสตราจารย์ โดยทั้งอาจารย์ประจำหลักสูตรและผู้รับผิดชอบหลักสูตรต้องมีผลงาน วิชาการที่ไม่ใช่ส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญา และเป็นผลงานวิชาการที่สามารถใช้ในการขอ กำหนดตำแหน่งวิชาการ ซึ่งได้รับการเผยแพร่ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดอย่างน้อย 3 รายการ ในรอบ 5 ปี ย้อนหลัง
2. เพิ่มเติมคุณสมบัติอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และการค้นคว้าอิสระ ได้แก่ 1) อาจารย์ที่ ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักและการค้นคว้าอิสระ ต้องเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตร มีคุณวุฒิปริญญาเอก หรือขั้นต่ำปริญญาโทที่มีตำแหน่งรองศาสตราจารย์ และมีผลงานวิชาการที่ไม่ใช่ส่วนหนึ่งของ การศึกษาเพื่อรับปริญญา และเป็นผลงานวิชาการที่สามารถใช้ในการขอ กำหนดตำแหน่งวิชาการ ซึ่ง

ได้รับการเผยแพร่ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดอย่างน้อย 3 รายการ ในรอบ 5 ปี ย้อนหลัง 2) อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมที่เป็นอาจารย์ประจำ มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก หรือมีคุณวุฒิปริญญาเอก และมีผลงานวิชาการที่ไม่ใช่ส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญา และเป็นผลงานวิชาการที่สามารถใช้ในการขอกำหนดตำแหน่งวิชาการ ซึ่งได้รับการเผยแพร่ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดอย่างน้อย 3 รายการ ในรอบ 5 ปี ย้อนหลัง สำหรับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ต้องมีคุณวุฒิปริญญาเอก และมีผลงานวิชาการที่ตรงหรือสัมพันธ์กับหัวข้อวิทยานิพนธ์หรือการค้นคว้าอิสระเผยแพร่มาแล้วไม่น้อยกว่า 10 เรื่อง หรือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์สูงเป็นที่ยอมรับ ซึ่งตรงหรือสัมพันธ์กับหัวข้อวิทยานิพนธ์หรือการค้นคว้าอิสระ ทั้งนี้ การแต่งตั้งให้บุคคลภายนอกเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ให้ผ่านความเห็นชอบจากสภาสถาบันอุดมศึกษาแห่งนั้น

3. เพิ่มเติมคุณสมบัติอาจารย์ผู้สอบวิทยานิพนธ์ ต้องประกอบด้วยอาจารย์ประจำหลักสูตร และผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกสถาบัน ไม่น้อยกว่า 3 คน โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

3.1) กรณีเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตร ต้องมีคุณวุฒิปริญญาเอก หรือขั้นต่ำปริญญาโทที่มีตำแหน่งรองศาสตราจารย์ และมีผลงานวิชาการที่ไม่ใช่ส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญา และเป็นผลงานวิชาการที่สามารถใช้ในการขอกำหนดตำแหน่งวิชาการ ซึ่งได้รับการเผยแพร่ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดอย่างน้อย 3 รายการ ในรอบ 5 ปี ย้อนหลัง

3.2) กรณีเป็นผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ต้องมีคุณวุฒิปริญญาเอกและมีผลงานวิชาการที่ตรงหรือสัมพันธ์กับหัวข้อวิทยานิพนธ์หรือการค้นคว้าอิสระเผยแพร่มาแล้วไม่น้อยกว่า 10 เรื่อง หรือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์สูงเป็นที่ยอมรับซึ่งตรงหรือสัมพันธ์กับหัวข้อวิทยานิพนธ์หรือการค้นคว้าอิสระ ทั้งนี้ การแต่งตั้งให้บุคคลภายนอกเป็นผู้สอบวิทยานิพนธ์

4. เพิ่มเติมคำอธิบาย การจัดการศึกษาในระบบทวิภาค ไตรภาค และจตุรภาค

5. แนวปฏิบัติในการนำเสนอหลักสูตรระดับอุดมศึกษาต่อสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.)

1. หลักสูตรใหม่ (หลักสูตรที่ไม่เคยเปิดสอนในระดับและสาขาวิชานั้นมาก่อน)

1.1 หลักสูตรที่จะเปิดสอนควรสอดคล้องนโยบายของรัฐบาลแผนพัฒนาประเทศ และความต้องการกำลังคนของตลาดแรงงานและสังคม

1.2 หลักสูตรที่จะเปิดสอนควรผ่านการพิจารณากลับกรองจากคณะกรรมการระดับคณะ คณะกรรมการวิชาการมหาวิทยาลัยหรือสถาบันหรือคณะกรรมการที่มีหน้าที่พิจารณาแต่เรียกชื่อเป็นอย่างอื่น

1.3 หลักสูตรที่เปิดสอนต้องมีโครงสร้างและมาตรฐานตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด รวมทั้งสอดคล้องกับนโยบายและ/หรือหลักเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด (ถ้ามี)

1.4 สถาบันอุดมศึกษา ควรมีศักยภาพและความพร้อมในการเปิดดำเนินการหลักสูตรทั้งด้านคณาจารย์ ทรัพยากรสนับสนุนการเรียนการสอนและปัจจัยเกี่ยวเนื่องอื่น ๆ

1.5 หลักสูตรที่เสนอสกอ. ต้องได้รับความเห็นชอบหรืออนุมัติจากสภามหาวิทยาลัย หรือสภาสถาบันก่อนเปิดสอน

1.6 หลักสูตรที่ได้รับความเห็นชอบหรืออนุมัติจากสภามหาวิทยาลัยหรือสภาสถาบัน แล้ว ต้องเสนอให้ สกอ. ทราบภายใน 30 วัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับความเห็นชอบหรืออนุมัติเพื่อ พิจารณารับทราบหรือรับรองหลักสูตร หากไม่ได้ดำเนินการตามระยะเวลาที่กำหนดอาจจะไม่ได้ รับ การพิจารณารับทราบหรือรับรองหลักสูตร

1.7 เอกสารที่เสนอ สกอ. ประกอบด้วย

1.7.1 หลักสูตรที่เสนอต้องมีหัวข้อและรายละเอียด การจัดทำเอกสาร หลักสูตรตามที่ สกอ. กำหนด

1.7.2 แบบเสนอข้อมูลหลักสูตรที่กรอกข้อมูลครบถ้วน โดยอธิการบดีลง นามรับรองความถูกต้องของข้อมูลทั้งหมด พร้อมประทับตราสถาบันทุกหน้า

1.7.3 สำเนาตติสภามหาวิทยาลัยที่เห็นชอบหรืออนุมัติหลักสูตร

1.7.4 เอกสารหลักสูตรฉบับสมบูรณ์ จำนวน 5 เล่มพร้อมแผ่นซีดีบันทึก ข้อมูล

1.7.5 หากมีเอกสารประกอบหลักสูตรหรือที่อ้างอิง อาทิระเบียบหรือ ข้อบังคับให้จัดทำเป็นเอกสารผนวกแนบท้ายหลักสูตรฉบับสมบูรณ์

1.8 ในกรณีที่เอกสารหลักสูตรมีความถูกต้องครบถ้วนและสมบูรณ์ตามที่ สกอ. และ สกอ. จะดำเนินการเสนอให้คณะกรรมการการอุดมศึกษา พิจารณารับทราบหรือรับรองหลักสูตร ภายใน 120 วัน

2. หลักสูตรปรับปรุงเป็นการปรับปรุงในสาระสำคัญของหลักสูตร อาทิ วัตถุประสงค์ของ หลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร ชื่อหลักสูตร ชื่อปริญญา เนื้อหาสาระสำคัญในหมวดวิชาเฉพาะและ ระบบการศึกษา

2.1 หลักสูตรฉบับปรับปรุง ควรจะได้รับการพิจารณากลับกรองจากคณะกรรมการ ระดับคณะ คณะกรรมการวิชาการมหาวิทยาลัย หรือสถาบัน หรือคณะกรรมการที่มีหน้าที่พิจารณา แต่เรียกชื่อเป็นอย่างอื่น

2.2 หลักสูตรฉบับปรับปรุง ก่อนเสนอ สกอ. ต้องได้รับความเห็นชอบหรืออนุมัติจาก สภามหาวิทยาลัยหรือสถาบัน

2.3 หลักสูตรฉบับปรับปรุง ต้องมีโครงสร้างและมาตรฐานตามเกณฑ์มาตรฐาน หลักสูตรที่ สกอ. กำหนด

2.4 หลักสูตรที่ได้รับความเห็นชอบแล้ว ต้องเสนอให้ สกอ. ภายใน 30 วันนับตั้งแต่วันที่ได้รับความเห็นชอบหรืออนุมัติ เพื่อพิจารณารับทราบหรือรับรองหลักสูตร หากไม่ได้ดำเนินการ ตามระยะเวลาที่กำหนดอาจจะไม่ได้รับการพิจารณารับทราบหรือรับรองหลักสูตร สถาบันอุดมศึกษา จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบ

2.5 เอกสารที่เสนอ สกอ. ประกอบด้วย

2.5.1 หลักสูตรที่เสนอต้องมีหัวข้อและรายละเอียดการจัดทำเอกสาร หลักสูตรตามที่ สกอ. กำหนด และจัดทำตารางเปรียบเทียบข้อแตกต่างระหว่างหลักสูตรเดิมและ หลักสูตรฉบับปรับปรุง

2.5.2 แบบเสนอข้อมูลหลักสูตรที่กรอกข้อมูลครบถ้วน โดยอธิการบดี ลงนามรับรองความถูกต้องของข้อมูลพร้อมประทับตราสถาบันทุกหน้า

2.5.3 สำเนาตีพิมพ์มหาวิทยาลัยที่เห็นชอบหรืออนุมัติหลักสูตรฉบับปรับปรุง

2.5.4 เอกสารหลักสูตรฉบับปรับปรุงจำนวน 5 เล่มพร้อมแผ่นบันทึกข้อมูล (CD)

2.5.5 หากมีเอกสารประกอบหลักสูตรหรือที่อ้างถึง อาทิระเบียบหรือ ข้อบังคับให้จัดทำเป็นเอกสารผนวกแนบท้าย

2.5.6 ในกรณีที่เอกสารหลักสูตรมีความถูกต้องครบถ้วน และสมบูรณ์ตามที่ สกอ. กำหนด และสกอ. จะดำเนินการเสนอให้คณะกรรมการการอุดมศึกษาพิจารณารับทราบหรือ รับรองหลักสูตรปรับปรุงภายใน 120 วัน

3. หลักสูตรปรับปรุงเล็กน้อย เป็นการปรับปรุงในระดับรายวิชา อาทิ การเปลี่ยนชื่อ รายวิชา การเปลี่ยนรหัสรายวิชาการเพิ่มรายวิชาเลือกและการปรับคำอธิบายรายวิชา โดยไม่กระทบ โครงสร้างหลักสูตรและเนื้อหาสาระในหมวดวิชาเฉพาะ

3.1 หลักสูตรปรับปรุงควรผ่านการพิจารณาถ้อยแถลงจากคณะกรรมการ ระดับคณะ คณะกรรมการวิชาการของมหาวิทยาลัยหรือสถาบันหรือคณะกรรมการที่มีหน้าที่พิจารณา แต่เรียกชื่อเป็นอย่างอื่น

3.2 หลักสูตรที่ปรับปรุงก่อนเสนอ สกอ. ต้องได้รับความเห็นชอบหรือ อนุมัติจากสภามหาวิทยาลัยหรือสถาบัน

3.3 เอกสารที่เสนอต้องมีหัวข้อและรายละเอียดสาระของหลักสูตรในส่วนที่ ต้องการปรับปรุงแก้ไขตามที่ สกอ. กำหนด

3.4 ให้สถาบันอุดมศึกษาจัดทำเอกสารการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรและแจ้ง ให้สกอ. รับทราบหรือรับรองเป็นรายภาคการศึกษา

3.5 ในกรณีที่หลักสูตรได้มีการปรับปรุงแก้ไขหลายครั้ง ให้รวบรวมและสรุป จัดทำเป็นเอกสารฉบับเดียว

3.6 ให้ส่งเอกสารตามข้อ 5 จำนวน 5 ฉบับ พร้อมแผ่นบันทึกข้อมูล

อนึ่ง การรับทราบหรือรับรองหลักสูตรใหม่หรือหลักสูตรปรับปรุง จะเป็นที่ไปภายใต้ เงื่อนไขที่ว่า มหาวิทยาลัย/สถาบันได้จัดทำหลักสูตรสอดคล้องตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร นโยบาย และ/หรือหลักเกณฑ์ที่กำหนดเท่านั้น หากมิได้เป็นไปตามเงื่อนไขดังกล่าว สกอ. ไม่อาจส่งหลักสูตร ดังกล่าวไปให้สำนักงาน ก.พ.พิจารณารับรองคุณวุฒิผู้สำเร็จการศึกษา ตามหลักสูตรเพื่อประโยชน์ใน การบรรจุและการแต่งตั้งข้าราชการพลเรือน รวมทั้งกำหนดเงินเดือนที่ควรได้รับ และระดับตำแหน่งที่ ควรแต่งตั้ง

จากสาระเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในการนำเสนอหลักสูตรระดับอุดมศึกษาต่อ สกอ.ดังได้ กล่าวมาแล้วข้างต้น สรุปได้ว่า สกอ. ได้กำหนดแนวปฏิบัติในการนำเสนอหลักสูตรต่อ สกอ.ประกอบด้วย

1. หลักสูตรใหม่ (หลักสูตรที่ไม่เคยเปิดสอนในระดับและสาขาวิชานั้นมาก่อน) ต้องดำเนินการดังนี้

1.1 ควรสอดคล้องนโยบายของรัฐบาลแผนพัฒนาประเทศ และความต้องการกำลังคนของตลาดแรงงานและสังคม

1.2 ผ่านการพิจารณากลับกรองจากคณะกรรมการระดับ คณะกรรมการการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยหรือสถาบันหรือคณะกรรมการที่มีหน้าที่พิจารณาแต่เรียกชื่อเป็นอย่างอื่น

1.3 มีโครงสร้างและมาตรฐานตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด รวมทั้งสอดคล้องกับนโยบายและ/หรือหลักเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด (ถ้ามี)

1.4 มีศักยภาพและความพร้อมในการเปิดดำเนินการหลักสูตรทั้งด้านคณาจารย์ ทรัพยากรสนับสนุนการเรียนการสอนและปัจจัยเกื้อหนุนอื่น ๆ

1.5 ได้รับความเห็นชอบหรืออนุมัติจากสภามหาวิทยาลัยหรือสภาสถาบันก่อนเปิดสอน

1.6 ต้องเสนอให้คณะกรรมการการอุดมศึกษาทราบภายใน 30 วัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับความเห็นชอบหรืออนุมัติเพื่อพิจารณารับทราบหรือรับรองหลักสูตร

1.7 เอกสารที่เสนอ สกอ. เอกสารหลักสูตรต้องมีหัวข้อและรายละเอียดการจัดทำเอกสารหลักสูตรตามที่ สกอ. กำหนด อธิการบดีลงนามรับรองความถูกต้องของข้อมูลทั้งหมดพร้อมประทับตราสถาบันทุกหน้า สำเนาตีสภามหาวิทยาลัยที่เห็นชอบหรืออนุมัติหลักสูตร เอกสารหลักสูตรฉบับสมบูรณ์ จำนวน 5 เล่ม พร้อมแผ่นซีดีบันทึกข้อมูล

1.8 หลักสูตรมีความถูกต้องครบถ้วนและสมบูรณ์ สกอ.จะเสนอคณะกรรมการการอุดมศึกษา พิจารณารับทราบหรือรับรองหลักสูตรภายใน 120 วัน

2. หลักสูตรปรับปรุงเป็นการปรับปรุงในสาระสำคัญของหลักสูตร ต้องดำเนินการ ดังนี้

2.1 ควรได้รับการพิจารณากลับกรองจากคณะกรรมการระดับคณะ คณะกรรมการการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยหรือสถาบัน หรือคณะกรรมการที่มีหน้าที่พิจารณาแต่เรียกชื่อเป็นอย่างอื่น

2.2 ต้องได้รับความเห็นชอบหรืออนุมัติจากสภามหาวิทยาลัยหรือสถาบัน

2.3 ต้องมีโครงสร้างและมาตรฐานตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรที่ สกอ. กำหนด

2.4 เสนอให้ สกอ. ภายใน 30 วัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับความเห็นชอบหรืออนุมัติ

2.5 เอกสารที่เสนอสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาประกอบด้วยเอกสารหลักสูตรต้องมีหัวข้อและรายละเอียดการจัดทำเอกสารหลักสูตรตามที่ สกอ. กำหนดอธิการบดีลงนามรับรองความถูกต้องของข้อมูลทั้งหมด พร้อมประทับตราสถาบันทุกหน้า สำเนาตีสภามหาวิทยาลัยที่เห็นชอบหรืออนุมัติหลักสูตร เอกสารหลักสูตรฉบับสมบูรณ์ จำนวน 5 เล่ม พร้อมแผ่นซีดีบันทึกข้อมูล

2.6 หลักสูตรมีความถูกต้องครบถ้วนและสมบูรณ์ สกอ.จะเสนอคณะกรรมการการอุดมศึกษา พิจารณารับทราบหรือรับรองหลักสูตรภายใน 120 วัน

3. หลักสูตรปรับปรุงเล็กน้อย เป็นการปรับปรุงโดยไม่กระทบโครงสร้างหลักสูตรและเนื้อหาสาระในหมวดวิชาเฉพาะควรดำเนินการดังนี้

3.1 ผ่านการพิจารณาถ้อยแถลงจากคณะ กรรมการระดับคณะคณะกรรมการวิชาการของมหาวิทยาลัยหรือสถาบัน หรือคณะกรรมการที่มีหน้าที่พิจารณาแต่เรียกชื่อเป็นอย่างอื่น

3.2 ต้องได้รับความเห็นชอบหรืออนุมัติจากสภามหาวิทยาลัยหรือสถาบัน

3.3 ต้องมีหัวข้อและรายละเอียดสาระของหลักสูตรในส่วนที่ต้องการปรับปรุงแก้ไขตามที่ สกอ. กำหนด

3.4 ต้องจัดทำเอกสารการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรและแจ้งให้ สกอ. รับทราบหรือรับรองเป็นรายภาคการศึกษา

3.5 ในกรณีที่หลักสูตรใดมีการปรับปรุงแก้ไขหลายครั้ง ให้รวบรวมและสรุปจัดทำเป็นเอกสารฉบับเดียว

3.6 ให้ส่งเอกสารตามข้อ 5 จำนวน 5 ฉบับ พร้อมแผ่นบันทึกข้อมูล

6. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

1. ความหมายของหลักสูตร หลักสูตร เป็นคำที่มีความหมายยืดหยุ่น โดยมีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของหลักสูตรแตกต่างกันออกไปตามความเชื่อความเข้าใจ บริบทและตามแนวความคิดไว้ดังนี้

চার্জ বাক্স (2542 : 6) ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร คือ แผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อแสดงจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหาสาระ กิจกรรม และมวลประสบการณ์ในแต่ละโปรแกรมการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542 : 25) ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรมีความหมาย 3 ประการ คือ หลักสูตรเป็นศาสตร์ที่มีทฤษฎี หลักการและการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเป็นระบบในการจัดการศึกษา โดยมีปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิตและเป็นแผนการจัดการเรียนการสอน ที่มุ่งประสงค์จะอบรมฝึกฝนผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ

วัฒนาพร กระจับทุกข์ (2542 : 19) ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ที่จัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาเพื่อให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะ เจตคติและพฤติกรรมตามจุดหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร มีองค์ประกอบที่สำคัญคือ หลักการ จุดหมาย โครงสร้างแนวดำเนินการ และการวัดผลประเมินผล เนื่องจากหลักสูตรเป็นเพียงแนวปฏิบัติการกว้าง ๆ มิได้ระบุรายละเอียดของการปฏิบัติ จึงจำเป็นต้องแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน ด้วยการวิเคราะห์หลักสูตร เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้โครงสร้างเนื้อหาวิชาและแผนการสอนจึงจะสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนจริงได้

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเชษฐ์ (2544 : 44) ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ที่จัดให้กับผู้เรียน โดยมีการวางแผนไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นขั้นตอนไว้ในเอกสารเพื่อเป็นแม่บทในการจัดการเรียนการสอนตามระดับชั้น

รุจิริ ภู่อาระ (2545 : 1) ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร คือ แผนการเรียน ประกอบด้วยเป้าหมาย และจุดประสงค์เฉพาะที่จะนำเสนอและจัดการเนื้อหา ซึ่งจะรวมถึงแบบของการเรียนการสอนตามจุดประสงค์ และท้ายที่สุดจะต้องมีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของการเรียน

สุนีย์ ภู่อันธ์ (2546 : 9-14) ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 7 ประการดังนี้

- 1) หลักสูตรในฐานะที่เป็นวิชาและเนื้อหาสาระที่จัดให้แก่ผู้เรียน
- 2) หลักสูตรในฐานะที่เป็นเอกสารหลักสูตร
- 3) หลักสูตรในฐานะที่เป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะให้แก่ผู้เรียน
- 4) หลักสูตรในฐานะแผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้หรือประสบการณ์ที่คาดหวังแก่นักเรียน
- 5) หลักสูตรในฐานะที่เป็นมวลประสบการณ์
- 6) หลักสูตรในฐานะที่เป็นจุดหมายปลายทาง
- 7) หลักสูตรในฐานะที่เป็นระบบการเรียนการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน

จากสาระเกี่ยวกับความหมายของหลักสูตรจากนักการศึกษาที่ได้นำเสนอมาข้างต้นสรุปได้ว่า หลักสูตรหมายถึง แผนหรือโครงการที่ออกแบบไว้เพื่อกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรม กระบวนการเรียนการสอน และการประเมินผลสัมฤทธิ์ของการเรียน

2. องค์ประกอบของหลักสูตร นับว่ามีความสำคัญยิ่งที่จะทำให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์ได้มี นักการศึกษาเสนอไว้ ดังนี้

চার্জ বাক্স (2542 : 8-9) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบหลักสูตรไว้ว่ามีองค์ประกอบที่สำคัญและขาดไม่ได้ ได้แก่

2.1 เป้าประสงค์และนโยบายการศึกษา (Education Goals and Policies) หมายถึง สิ่งที่รัฐต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษา

2.2 จุดหมายของหลักสูตร (Curriculum Aims) หมายถึง ผลส่วนรวมที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียน หลังจากเรียนจบหลักสูตรไปแล้ว

2.3 รูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร (Types and Structures) หมายถึง ลักษณะและแผนผังที่แสดงการแจกแจงวิชาหรือกลุ่มวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์

2.4 จุดประสงค์ของวิชา (Subject Objectives) หมายถึงผลที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากที่ได้เรียนวิชานั้นไปแล้ว

2.5 เนื้อหา (Content) หมายถึงสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ทักษะและความสามารถที่ต้องการให้มีรวมทั้ง ประสบการณ์ที่ต้องการให้ได้รับ

2.6 จุดประสงค์ของการเรียนรู้ (Instructional Objectives) หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ได้มีทักษะและความสามารถ หลังจากที่ได้เรียนรู้เนื้อหากำหนดไว้

2.7 ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน (Instructional Strategies) หมายถึง วิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมและมีหลักเกณฑ์ เพื่อให้บรรลุผลตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้

2.8 การประเมินผล (Evaluation) หมายถึงการประเมินผลการเรียนรู้เพื่อใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนและหลักสูตร

2.9 วัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน (Curriculum Materials and Instructional media) หมายถึงเอกสารสิ่งพิมพ์ แผ่นฟิล์ม แถบวีดิทัศน์ ฯลฯ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมทั้งอุปกรณ์โสตทัศนศึกษา เทคโนโลยีการศึกษาและอื่น ๆ ที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพและประสิทธิภาพการเรียนการสอน

ศศิธร ชันติธรางกุล (2550 : 5) กล่าวว่า วิธีการหนึ่งที่จะช่วยกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรคือ การพิจารณาประเด็นสำคัญของการตัดสินใจที่เป็นความต้องการในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งรวมถึงหลักการเรียนรู้ ธรรมชาติของผู้เรียนและธรรมชาติของความรู้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าวิธีการดังกล่าว องค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตร คือ เป้าหมายและจุดประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหา ประสบการณ์การเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล

สุมิตร คุณากร (2550 : 9) กล่าวว่า หลักสูตรประกอบด้วยองค์ประกอบของหลักสูตร 4 องค์ประกอบได้แก่

- 1) ความมุ่งหมาย (Objective)
- 2) เนื้อหา (Content)
- 3) การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum implementation)
- 4) การประเมินผล (Evaluation)

ฉันท ชาติทอง (2551 : 9-10) กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักสูตรโดยทั่วไปแล้วมี 4 องค์ประกอบ คือ ความมุ่งหมาย (Objective) เนื้อหาวิชา (Content) การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation) การประเมินผล (Evaluation)

จากสาระเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตรจากนักการศึกษาที่ได้นำเสนอมาข้างต้น สรุปได้ว่า องค์ประกอบหลัก จะประกอบไปด้วยจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาสาระของหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้หรือการจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลเพื่อในการปรับปรุงต่อไป

3. การพัฒนาหลักสูตร นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้ พิสมัย ถีละแก้ว (2541 : 7) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรมี 2 ลักษณะ คือ 1) การปรับปรุงหลักสูตร หมายถึง การปรับปรุง แก้ไขหลักสูตรเดิมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น มีความสมบูรณ์และเหมาะสมยิ่งขึ้น 1) การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร หมายถึง การสร้างหลักสูตรใหม่ขึ้นมาใช้แทนหลักสูตรเดิมซึ่งจะแตกต่างจากหลักสูตรเดิมทั้งระบบ

ไชยรัตน์ ปรานี (2547 : 27) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรมีความหมายกว้างขวางครอบคลุมงานหลายมิติของการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่

1) การวางแผนหลักสูตร จัดทำหลักสูตรหรือร่างหลักสูตรประกอบด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน การกำหนดจุดมุ่งหมาย การกำหนดเนื้อหาสาระ และประสบการณ์ เรียนรู้ การกำหนดการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้

2) การนำหลักสูตรไปใช้หรือการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วย การจัดทำวัสดุหลักสูตรต่าง ๆ ที่ช่วยให้ผู้ใช้หลักสูตรสามารถใช้หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ การผลิตและการใช้สื่อการสอนต่าง ๆ การเตรียมบุคลากร การบริหารหลักสูตร และการดำเนินการสอนตามหลักสูตร

3) การประเมินหลักสูตรประกอบด้วยการประเมินเอกสารหลักสูตร การประเมินการใช้หลักสูตร การประเมินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตรและการประเมินหลักสูตรทั้งระบบ

ศศิธร ชันดิธรางกูร (2550 : 69-88) กล่าวว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตรมีค่าที่จะต้องทำความเข้าใจให้เกิดความชัดเจน อยู่ 3 ค่า ได้แก่ กระบวนการ คำว่า การพัฒนา และคำว่าหลักสูตร ซึ่งทุกคำนี้ ตามทัศนะของคนทั่วไปถือเป็นคำที่สามารถเข้าใจได้ง่าย ดังนี้

กระบวนการ หมายถึง ขั้นตอนของการดำเนินงานใดที่ต่อเนื่องกันโดยมีลำดับที่ชัดเจน

การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงหรือการดำเนินงานต่าง ๆ ให้ดีขึ้นกว่าเดิม

หลักสูตร หมายถึง สิ่งที่กำหนดขึ้น อันจะได้แก่กิจกรรม เนื้อหาวิชา ประสบการณ์ตลอดจนโครงการต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดให้แก่นักเรียน

ทาบา (Taba , 1962 : 82 อ้างถึงใน ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2556 : 74) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรว่า หมายถึง การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเดิมให้ดียิ่งขึ้นทั้งในด้านการวางจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหา การเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลและอื่น ๆ เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ได้วางไว้

จากสาระเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรจากนักการศึกษาที่ได้นำเสนอมาข้างต้น สรุปได้ว่าการพัฒนาหลักสูตรมี 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นหรือสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นหรือเป็นการปรับปรุงหลักสูตร และ 2) การสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ใช้แทนหลักสูตรเดิม

4. ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร

การดำเนินงานใด ๆ ก็ตามจำเป็นต้องมีขั้นตอนการทำงาน การพัฒนาหลักสูตรก็เช่นเดียวกันถ้าต้องการให้งานสำเร็จลุล่วงด้วยดีและมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งกระบวนการพัฒนาหลักสูตรเป็นรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่จัดลำดับขั้นตอนการดำเนินงานไว้ต่อเนื่องกันอย่างมีระเบียบแบบแผน มีเหตุผลและมีความเป็นไปได้ มีนักการศึกษาได้เสนอกระบวนการ พัฒนาหลักสูตรไว้ ดังนี้

ทาบา (Taba, 1962 อ้างถึงใน วิชัย วงษ์ใหญ่, 2554 : 49 - 53) ได้กล่าวถึง ขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนตามความเชื่อที่ว่าผู้เรียนมีพื้นฐานแตกต่างกัน โดยได้กำหนดกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

1) วินิจฉัยความต้องการ : สำรวจสภาพปัญหา ความต้องการ จำเป็นต่าง ๆ ของสังคมและผู้เรียน

2) กำหนดจุดมุ่งหมาย : หลังจากได้วินิจฉัยความต้องการของสังคมและผู้เรียนแล้วจะกำหนดจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้ชัดเจน

3) คัดเลือกเนื้อหาสาระ : จุดมุ่งหมายที่กำหนด แล้วจะช่วยในการเลือกเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย วย ความสามารถผู้เรียน โดยเนื้อหาต้องมีความเชื่อถือได้สำคัญต่อการเรียนรู้

4) จัดเนื้อหาสาระ : เนื้อหาสาระที่เลือกได้ยังต้องจัดโดยคำนึงถึงความต่อเนื่องและความยากง่ายของเนื้อหา วุฒิภาวะ ความสามารถและความสนใจของผู้เรียน

5) คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ : ครูผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

6) จัดประสบการณ์การเรียนรู้ : ประสบการณ์การเรียนรู้ควรจัดโดยคำนึงถึงเนื้อหาสาระและความต่อเนื่อง

7) กำหนดสิ่งที่จะประเมินและวิธีการประเมินผล : ตัดสินใจว่าจะต้องประเมินอะไรเพื่อตรวจสอบผลว่าบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ และกำหนดด้วยว่าจะใช้วิธีประเมินผลอย่างไร ใช้เครื่องมืออะไร

ราล์ฟ ไทเลอร์ (อ้างถึงใน ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2556 : 77- 80) ได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรไว้ ดังนี้

1) การกำหนดจุดมุ่งหมาย ต้องอาศัยข้อมูลพื้นฐานจากแหล่งต่าง ๆ 3 แหล่ง ประกอบด้วย แหล่งข้อมูลด้านเนื้อหาวิชา แหล่งข้อมูลทางสังคม และแหล่งข้อมูลด้านตัวผู้เรียน แล้วนำข้อมูลนั้นมาประมวลเข้าด้วยกันจนเป็นจุดมุ่งหมายกว้าง ๆ ของหลักสูตร แล้วกลั่นกรองออกมาให้ชัดเจนหรือแท้จริงในการพัฒนาหลักสูตร

2) การเลือกและจัดประสบการณ์เรียนรู้ มีการพิจารณาเลือกประสบการณ์เรียนรู้ไว้ดังนี้

2.1) ผู้เรียนควรมีโอกาสฝึกพฤติกรรมและเรียนรู้เนื้อหาตามที่ระบุไว้ในจุดมุ่งหมาย

2.2) กิจกรรมและประสบการณ์นั้นควรจะทำให้ผู้เรียนพึงพอใจที่จะปฏิบัติตามพฤติกรรมที่ได้ระบุไว้

2.3) กิจกรรมและประสบการณ์นั้นควรอยู่ในขอบข่ายความพอใจที่พึงปฏิบัติได้

2.4) กิจกรรมและประสบการณ์หลาย ๆ ด้านของการเรียนรู้จะนำไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้เพียงข้อเดียว

2.5) กิจกรรมและประสบการณ์เรียนรู้เพียงหนึ่งอย่างอาจตอบสนองจุดมุ่งหมายหลายข้อ

นอกจากนี้ ยังต้องพิจารณาการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้สัมพันธ์กับเวลาเนื้อหา ความต่อเนื่อง การจัดช่วงลำดับ การบูรณาการด้วย

3) การประเมินผล เพื่อตรวจสอบว่าการจัดการเรียนการสอนได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ สมควรปรับแก้ไขส่วนใด

চার্জ বাক্স (2542 : 152) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ ดังนี้

1) ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

2) กำหนดจุดมุ่งหมาย

3) กำหนดโครงสร้างของหลักสูตร

4) กำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตร

5) เลือกเนื้อหา

6) กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้

7) กำหนดประสบการณ์การเรียนรู้

สงัด อุทรานันท์ (2532 : 38-43) ได้เสนอขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร 7 ขั้นตอน ดังนี้

1) การกำหนดข้อมูลพื้นฐาน เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญและเป็นขั้นตอนแรกของการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหาความต้องการของสังคมและผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้

สามารถจัดหลักสูตรให้สนองกับความต้องการและสามารถแก้ไขปัญหาค้าง ๆ ได้ข้อมูลพื้นฐานของหลักสูตร คือข้อมูลทางด้านประวัติและปรัชญาการศึกษา ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน และทฤษฎีการเรียนรู้ ข้อมูลทางสังคมและวัฒนธรรม และข้อมูลเกี่ยวกับธรรมชาติของเนื้อหา

2) การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เป็นขั้นตอนที่กระทำหลังจากได้วิเคราะห์และได้ทราบถึงสภาพปัญหาตลอดจนความต้องการต่าง ๆ การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรนั้นเป็นการมุ่งแก้ปัญหาและสนองความต้องการที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล

3) การคัดเลือกจัดเนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้ที่จะนำมาจัดไว้ในหลักสูตร จะต้องผ่านการพิจารณากลับกรองถึงความเหมาะสมและสอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้

4) การกำหนดมาตรการวัดและประเมินผล ขั้นนี้มุ่งที่จะหาเกณฑ์มาตรฐานเพื่อใช้ในการวัดและประเมินผลว่าจะวัดและประเมินอะไรบ้างจึงสอดคล้องกับเจตนารมณ์หรือจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

5) การทดลองใช้หลักสูตร ขั้นตอนนี้มุ่งศึกษาหาจุดอ่อนหรือข้อบกพร่องต่าง ๆ ของหลักสูตรหลังจากได้มีการร่างหลักสูตรเสร็จแล้ว ทั้งนี้เพื่อหาวิธีการแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้น

6) การประเมินผลการใช้หลักสูตร หลังจากได้มีการยกร่างหลักสูตรหรือได้ทำการทดลองใช้หลักสูตรแล้วก็ควรที่จะประเมินผลการใช้ว่าเป็นอย่างไร มีส่วนไหนที่ควรปรับปรุงให้เหมาะสมก่อนนำออกไปใช้จริง ๆ ต่อไป

7) การปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ หลังจากที่ได้มีการตรวจสอบและประเมินผลเบื้องต้นแล้วหากพบว่าหลักสูตรมีข้อบกพร่องจะต้องปรับปรุงแก้ไขให้มีความถูกต้องหรือเหมาะสมก่อนที่จะนำหลักสูตรไปใช้ในสถานการณ์จริง ทั้งนี้เพื่อให้การใช้หลักสูตรบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537 : 1) ได้เสนอกระบวนการพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจรไว้ 3 ระบบ คือ

1) ระบบการร่างหลักสูตร

1.1) สิ่งกำหนดหลักสูตร วิชาการ สังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

1.2) รูปแบบหลักสูตร หลักการ โครงสร้างองค์ประกอบของหลักสูตร วัตถุประสงค์

เนื้อหา ประสบการณ์เรียน และการประเมินผล

1.3) ตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร ผู้เชี่ยวชาญ การสัมมนาทดลองนำร่องการวิจัย

1.4) ปรับแก้ก่อนใช้โดยคณะกรรมการ

2) ระบบการใช้หลักสูตร

2.1) การอนุมัติหลักสูตร หน่วยงาน กระทรวง

2.2) วางแผนการใช้หลักสูตร ประชาสัมพันธ์หลักสูตร เตรียมความพร้อมของบุคลากร

งบประมาณ วัสดุหลักสูตร บริการสนับสนุน อาคารสถานที่ ระบบบริหารการฝึกอบรมทางวิชาการ และการติดตามผลการใช้หลักสูตร

2.3) การบริหารหลักสูตร การดำเนินการตามแผน กิจกรรมการเรียนการสอน การจัด

ตารางสอน แผนการสอน คู่มือผู้เรียน ความพร้อมของผู้เรียน ความพร้อมของผู้สอน และการประเมินผลการเรียน

3) ระบบการประเมินผล

3.1) วางแผนการประเมิน ประเมินย่อย ประเมินรวบยอด ระบบหลักสูตร ระบบบริหาร และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.2) การเก็บข้อมูล

3.3) การวิเคราะห์ข้อมูล

3.4) รายงานข้อมูล

กรมวิชาการ (2536 : 11) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรว่าการปรับปรุงหลักสูตรของ กระทรวงศึกษาธิการในปัจจุบันนี้ได้กระทำกันอย่างละเอียดรอบคอบ ประกอบด้วย ขั้นตอนต่าง ๆ ทั้งนี้ เพื่อให้ได้หลักสูตรที่ดีสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและสภาพของสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและการปกครอง ขั้นตอนการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรนั้นมีดังนี้ คือ

- 1) ศึกษา สำรวจปัญหา สังคม เศรษฐกิจ การเมืองและการปกครอง
- 2) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยหลักสูตรและสภาพการใช้หลักสูตรในปัจจุบัน
- 3) ศึกษาแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรและกำหนดรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร
- 4) ยกร่างหลักการจุดหมาย โครงสร้าง แนวดำเนินการตลอดหลักเกณฑ์การใช้หลักสูตร
- 5) กำหนดจุดประสงค์และรายละเอียดของกลุ่มวิชาและรายวิชา
- 6) กำหนดระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมิน
- 7) จัดทำเอกสารประกอบการใช้หลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน
- 8) ทดลองและประเมินผลการทำงานหลักสูตรไปใช้ปรับปรุงแก้ไขจากผลการทดลอง
- 9) ประกาศใช้หลักสูตร
- 10) ติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตร

จากสาระเกี่ยวกับขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรจากนักการศึกษาที่ได้นำเสนอมาข้างต้นสรุปได้ว่าขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรมีดังนี้ 1) ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อให้ทราบสภาพที่ใช้ในปัจจุบัน 2) ศึกษาแนวคิดและกำหนดรูปแบบ 3) กำหนดจุดมุ่งหมายโครงสร้าง องค์ประกอบ 4) การจัดเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย 5) การตรวจสอบคุณภาพหรือทดลองใช้หลักสูตร 6) การวัดและประเมินผลการใช้หลักสูตร

5. ปัญหาและแนวโน้มการพัฒนาหลักสูตร

ณัชชา พระปฐมนาวิ (2557. ออนไลน์) ได้กล่าวถึงปัญหาและแนวโน้มการพัฒนาหลักสูตรไว้ ดังนี้

5.1 ปัญหาของการพัฒนาหลักสูตร คือ ปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่เป็นปัญหาอันเกิดจากการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกันสร้างหลักสูตร และร่วมกันนำหลักสูตรไปใช้ มีดังนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน

5.1.1 ขาดการประสานงานหน้าที่ที่ตี่ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร

5.1.2 ผู้บริหารระดับต่าง ๆ เห็นว่าหลักสูตรเป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบ โดยเฉพาะ

5.1.3 ปัญหาการไม่เปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนของครูตามแนวทางของหลักสูตร

5.1.4 ปัญหาการเผยแพร่หลักสูตร การสื่อสารทำความเข้าใจในหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นใหม่

5.2 แนวโน้มของการพัฒนาหลักสูตรอาจพิจารณาได้จากผลการศึกษาวิจัย และข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ ที่นำมาใช้การพัฒนาหลักสูตร สรุปว่าแนวโน้มของหลักสูตร มีดังนี้

5.2.1 การศึกษาในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ ความเจริญก้าวหน้าของวิดิทัศน์สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนการสอนได้ วิดิโอ เทปคาสเสทและดีสค์ สามารถนำมาสอนได้ทั้งในห้องเรียน ห้องสมุด ศูนย์การเรียนรู้และที่บ้านของนักเรียน วิดิโอทัศน์มีความสะดวกที่นำมาเรียนได้ตลอดเวลา ซึ่งจะช่วยไม่ให้พลาดบทเรียนไปได้ จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสามารถที่จะพิมพ์วิดิทัศน์หรือภาพจากจอในรูปของภาพถ่าย ตาราง กราฟ หรือรูปภาพในแบบต่าง ๆ ลงในกระดาษสำหรับศึกษาต่อได้ ความรู้ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์นี้ยังสามารถจัดเก็บไว้ในสถานที่ที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้โดยผ่านระบบเครือข่าย ใคร ๆ ก็สามารถเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศและสามารถใช้ประโยชน์ได้

5.2.2 การรู้ใช้เทคโนโลยี โรงเรียนปัจจุบันเห็นความสำคัญในวิวัฒนาการใช้เทคโนโลยี จึงได้ให้การศึกษากับบุคลากรเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ อิเล็กทรอนิกส์ เลเซอร์และหุ่นยนต์ การเรียนรู้คอมพิวเตอร์ เป็นทักษะพื้นฐานเพิ่มขึ้นจากทักษะการอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็นหรือที่รู้จักกันว่า 3Rs

5.2.3 การเรียนรู้ตลอดชีวิต แนวโน้มการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นความจำเป็นกับสังคมสมัยใหม่อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากความรู้ที่มีมากมาย การเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและเศรษฐกิจที่มีผลต่อประชาชนในการประกอบอาชีพที่ปรับเปลี่ยนไปสู่การพัฒนาใหม่ที่มีผลต่อเป้าหมายของบุคคลและสังคม การศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิตไม่ใช่เป็นเพียงการศึกษาในโรงเรียนเท่านั้น การศึกษาผู้ใหญ่จึงถูกคาดหวังเพิ่มขึ้นในปีคริสต์ศตวรรษที่ 1990s

5.2.4 การศึกษานานาชาติ สังคมอเมริกันถือว่าได้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาได้มาจากประเทศต่าง ๆ และได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับหมู่บ้านโลก(Global village) กล่าวถึง มาตรฐานของการดำรงชีวิตและเศรษฐกิจของชาติ (อเมริกา) มีความเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในที่อื่น ๆ ของโลก

5.2.5 สิ่งแวดล้อมศึกษา ผลจากปัญหาต่าง ๆ นำไปสู่ความต้องการความรู้และโปรแกรมใหม่ในสาขาวิชานิเวศวิทยาและสิ่งแวดล้อมศึกษา ถึงแม้ว่าเดิมที่มีวิชาที่เกี่ยวข้อง คือ ธรณีวิทยา ชีววิทยา ภูมิศาสตร์ แต่ความต้องการความรู้ที่มีความหมายและมีความสัมพันธ์กับการแก้ปัญหาชีวิตและความเป็นอยู่ของมวลมนุษยชนในยามคับขันหรือช่วงเวลาเร่งด่วน

5.2.6 การศึกษาเกี่ยวกับนิวเคลียร์ การใช้พลังงานนิวเคลียร์ในทางสันติ ได้แก่ โรงไฟฟ้า การใช้ประโยชน์ทางการแพทย์ การบำบัดด้วยการฉายรังสี ความรู้เรื่องพลังงานนิวเคลียร์มีความจำเป็นว่าพลังงานดังกล่าวนี้มีผลกระทบต่ออากาศ อาหารอย่างไร กรณีที่มีการรั่วไหลจะมีผลกระทบต่อในขอบเขตห่างไกลเพียงใด และความเข้มข้นของรังสีที่เป็นอันตรายต่อมนุษย์ที่อยู่ใกล้และไกลออกไปนับพันไมล์ ดังนั้นหลักสูตรที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาเกี่ยวกับนิวเคลียร์ถูกบรรจุไว้ในหลักสูตรโลกศึกษา

5.2.7 สุขศึกษาและการดูแลสุขภาพกาย แนวโน้มเกี่ยวกับสุขภาพของ ประชากรชาวอเมริกันจะต้องได้รับความรู้จากหลักสูตรใหม่ๆ ตัวอย่างที่ชัดเจนคือ นักศึกษานำประเด็น

เกี่ยวกับภูมิคุ้มกันบกพร่องที่รู้จักกันในชื่อว่า AIDS นำมาให้ความรู้กับผู้เรียน บรรจุเป็นเรื่องหนึ่งในหลักสูตร

5.2.8 การศึกษาต่างด้าว สังคมอเมริกัน หลังสงครามโลกครั้งที่สองมีชาวต่างด้าวเข้ามาอาศัยอยู่จำนวนมาก นโยบายของคนต่างด้าวจำนวนมาก มาจากครอบครัวที่เรียกว่า ยากจน เด็กที่มาจากประเทศต่าง ๆ จะถูกตีตราว่า ด้อยความสามารถในการเรียนรู้ เพื่อช่วยให้คนต่างด้าวที่เข้ามาใหม่ นักการศึกษาให้คำแนะนำว่าโรงเรียนควรได้จัดหลักสูตรสองภาษา หลักสูตรพหุวัฒนธรรมจะช่วยให้เด็กต่างด้าวได้เรียนรู้และอยู่ในสังคมใหม่ได้ดียิ่งขึ้น

5.2.9 ภูมิศาสตร์ย้อนกลับ การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้เป็นผลมาจากการตีพิมพ์หนังสือชื่อ Nation at Risk ในปี ค.ศ.1983 เด็กอเมริกันจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับโลกรอบตัว รวมถึงภูมิศาสตร์พื้นฐาน มีการทบทวนสาระสำคัญทางภูมิศาสตร์ อาทิ เรื่อง back to basic, การเรียนรู้วัฒนธรรม นิเวศวิทยาศึกษา และโลกศึกษา เรื่องราวต่าง ๆ ที่ศึกษาเล่าเรียนจะเป็นพลังขับเคลื่อนให้รู้จักบทบาทของตนเองเพิ่มขึ้น

5.2.10 การศึกษาช่วงเกรดกลาง ผู้เรียนที่อายุระหว่าง 10-15 ปี ซึ่งเป็นวัยที่เปลี่ยนแปลงความเจริญเติบโตและพัฒนาการอย่างรวดเร็ว การศึกษาที่จัดให้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับก่อนจะเป็นวัยรุ่น และวัยรุ่นตอนต้น เมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนมัธยม โรงเรียนเกรดกลางมุ่งให้ความสำคัญกับการเรียนรู้สังคมหรือสังคมประกิต ไม่นับวิชาการ แต่ให้ความสำคัญกับ Intramural Sport แต่ไม่นับ Interscholastic Sport ถึงว่าโรงเรียนเกรดกลางจะมีอยู่โดยทั่วไป แต่หลักสูตรใหม่ที่เหมาะสมกับกลุ่มเด็กดังกล่าวนี้จำเป็นต้องพัฒนาขึ้น การพัฒนาหลักสูตรผู้สอนจะต้องเปลี่ยนโปรแกรมการพัฒนาครูจะต้องมีความแตกต่างจากครูประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ในอนาคตสถาบันการผลิตครูจะต้องมุ่งพัฒนาความรู้ ทักษะที่จำเป็นสำหรับการสอนโรงเรียนเกรดกลาง

5.2.11 การศึกษาสำคัญกับผู้สูงอายุ สังคมปัจจุบันจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว นักการศึกษามีความเชื่อว่าโรงเรียนจะต้องสอนให้ผู้เรียนเข้าใจปัญหาและความคาดหวังของผู้สูงอายุ และช่วยให้มีความรักต่อผู้สูงอายุ (ทั้ง พ่อแม่และปู่ย่าตายาย) ในโรงเรียนจะต้องประสมประสานผู้สูงอายุทั้งผู้ที่มีความประสงค์จะเกษียณอายุและผู้เกษียณอายุจากงานประจำมาช่วยงานในโรงเรียนในรูปแบบ อาสาสมัคร ผู้ช่วยสอนและแหล่งทรัพยากรบุคคลในการเรียนรู้

5.2.12 ธุรกิจการศึกษา โรงเรียนหรือสถานศึกษารูปแบบต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมายทั้งในรูปแบบของเอกชนและหน่วยงานที่ตั้งขึ้นเฉพาะกิจ อาทิ สถานเลี้ยงเด็ก ศูนย์รับเลี้ยงเด็กช่วงกลางวันและช่วงหลังเลิกเรียน ศูนย์กีฬาและโคชเอกชน ศูนย์ติวเตอร์แฟรนไชส์วิทยาลัยเอกชนเพื่อให้บริการแนะแนว (ในการเลือกมหาวิทยาลัย) สถาบันติวเตอร์สอบ SAT และการทดสอบเพื่อขอรับใบรับรองประกอบวิชาชีพ ทั้งหมดที่กล่าวมานี้เป็นการศึกษาเข้าสู่ตลาดการค้าที่มีการเก็บค่าธรรมเนียมในการศึกษาจากผู้เรียนโดยตรง

5.2.13 การศึกษาเพื่ออนาคต จากงานเขียนของทอพลอร์ ที่กล่าวถึง อนาคตว่ามีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วไม่สามารถที่กำหนดขอบข่ายของการเปลี่ยนแปลงได้เลยนั้น จึงนำมาเป็นหลักการของความมุ่งหมายการศึกษา ที่จะต้องเพิ่มขีดความสามารถของผู้เรียนแต่ละคนเพื่อที่ผู้เรียนแต่ละคนสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่ต่อเนื่อง

จากสาระเกี่ยวกับแนวโน้มของการพัฒนาหลักสูตร จากที่ได้นำเสนอมาข้างต้น สรุปได้ว่า แนวโน้มของการพัฒนาหลักสูตร อาจพิจารณาได้จากผลการศึกษาวิจัย และข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ ที่นำมาใช้การพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

- 1) การศึกษาในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์
- 2) การรู้ใช้เทคโนโลยี
- 3) การเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 4) การศึกษานานาชาติ
- 5) สิ่งแวดล้อมศึกษา
- 6) การศึกษาเกี่ยวกับนิวเคลียร์
- 7) สุขศึกษาและการดูแลสุขภาพกาย
- 8) การศึกษาต่างด้าว
- 9) ภูมิศาสตร์ย้อนกลับ
- 10) การศึกษาช่วงเกรตกลาง
- 11) การศึกษาสำคัญกับผู้สูงอายุ
- 12) ธุรกิจการศึกษา
- 13) การศึกษาเพื่ออนาคต

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระมหาสุทัศน์ นักการเรียน (ติสสรวาที) และคณะ (2558) ได้ศึกษาแนวทางการปฏิบัติตาม กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ : ปัญหา อุปสรรค การแก้ไขและแนวทางการพัฒนา ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารหรืออาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการสอนที่แตกต่างกัน มีความเข้าใจ เกี่ยวกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้ที่มีประสบการณ์ในการสอนไม่เกิน 5 ปี มีความสัมพันธ์กับระดับความเข้าใจเกี่ยวกับกรอบ มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติแตกต่างกันกับผู้ที่มีประสบการณ์ในการสอน 10-15 ปีอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้ที่มีประสบการณ์ในการสอน 6.10 ปี มีความสัมพันธ์กับระดับความเข้าใจ เกี่ยวกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติแตกต่างกันกับผู้ที่มีประสบการณ์ในการสอน 16 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้ที่มีประสบการณ์ในการสอน 10-15 ปี ไม่มีความสัมพันธ์ต่อระดับความเข้าใจเกี่ยวกับกรอบ มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ แตกต่างกันกับผู้ที่มีประสบการณ์ในการสอน 16 ปี ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้ที่ผ่านการอบรมเกี่ยวกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (มคอ.) มีลักษณะการปฏิบัติต่างจากผู้ที่ไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับกรอบ มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (มคอ.) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อาจารย์หรือผู้บริหารผู้ที่เคยมีประสบการณ์รับผิดชอบเขียนเกี่ยวกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (มคอ.) มีลักษณะการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติแตกต่างจากผู้ที่ไม่เคยมีประสบการณ์รับผิดชอบเขียนเกี่ยวกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (มคอ.) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ศรีนวล สารนอก (2551) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานที่ 4 ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 6 ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานที่ 4 ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 6 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ด้านการวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ ผลการปฏิบัติและการแก้ไขปัญหา พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าไม่ได้ปฏิบัติและไม่แน่ใจในทุกด้าน

2. ปัญหาการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานที่ 4 ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 6 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านการจัดการพบว่า สถานศึกษามีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้านที่มีปัญหามากที่สุดคือ ด้านวัสดุอุปกรณ์ รองลงมาคือ ด้านงบประมาณ และด้านการจัดการ และด้านที่มีปัญหาน้อยที่สุด คือ ด้านบุคลากร

3. การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานที่ 4 ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 6 ที่มีผลการประเมินระดับปรับปรุง ระดับพอใช้ และระดับดี พบว่า ด้านการตรวจสอบผลการปฏิบัติและด้านการแก้ไขปัญหา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) การเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานที่ 4 ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 6 ที่มีผลการประเมินระดับปรับปรุง ระดับพอใช้ และระดับดี พบว่า มีปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน โดยสถานศึกษาที่มีผลการประเมินระดับปรับปรุงมีปัญหามากกว่าสถานศึกษาที่มีผลการประเมินระดับพอใช้และระดับดี ยกเว้นด้านบุคลากร ที่มีปัญหาไม่แตกต่างกัน

ญาริศา เพ็ชรสัมฤทธิ์ (2558) ได้ศึกษาสภาพ ปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ครูผู้สอนการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.57$) ยกเว้นด้านการพัฒนาระบบการส่งเสริมสนับสนุน อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu=3.39$) ปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu=2.63$) ยกเว้นด้านการจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา มีปัญหาน้อย ($\mu=2.50$) ปัญหาที่พบได้แก่ ครูผู้สอนบางส่วนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การจัดทำสาระของหลักสูตร การออกแบบการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การกำหนดรูปแบบการวัดและประเมินผล การพัฒนาระบบการส่งเสริมสนับสนุน รวมทั้ง การเรียบเรียงเป็นหลักสูตรสถานศึกษา

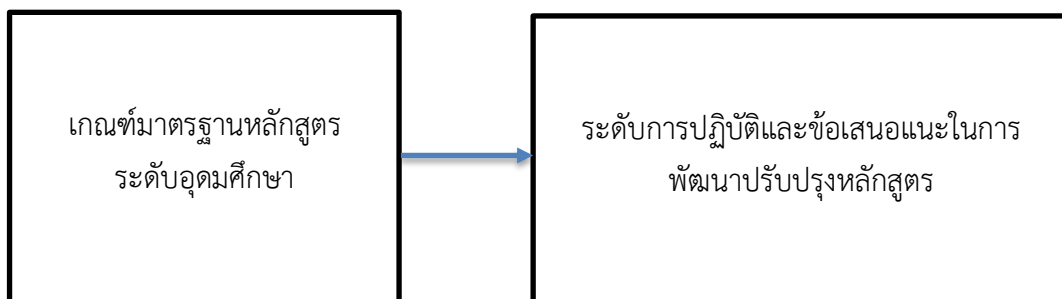
พันธ์ศักดิ์ พลสารมย์ (2543) ได้ศึกษาการปฏิรูปการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา : การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในระดับปริญญาตรี ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันและแนวโน้มเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียนได้รับผลกระทบจากปรัชญาในการจัดการศึกษาระดับโลกในเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการพัฒนาการเรียนรู้จะพัฒนาโดยการเรียนรู้ทางไกล การเรียนแบบร่วมมือ การเรียนรู้โดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ การเรียนรู้แบบ

นำตนเอง และการเรียนรู้อย่างมีความสุขดังนั้น จึงต้องมีกลวิธีการปฏิรูปการเรียนรู้ โดยการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนของครู จากการให้เป็นการจัดการให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ตามปรัชญาข้างต้น ด้วยการใช้ประโยชน์จากแหล่งความรู้ในชุมชนและศักยภาพที่สถาบันมีอยู่ และการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลโดยใช้กลยุทธ์ในการจัดการปฏิรูปการเรียนรู้จึงต้องดำเนินการทั้งด้านผู้เรียนผู้สอน ด้านวิธีการเรียนการสอน ด้านหลักสูตร ด้านผู้บริหาร ด้านสภาพแวดล้อม และด้านการบริหารจัดการข้อเสนอแนะในระดับชาติควรกำหนดเป็นนโยบายของสถาบันอุดมศึกษาที่จะปรับเปลี่ยนเป็นการเรียนรู้ กระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้น เผยแพร่ความคิดกระจายไปสู่สถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศ ตั้งงบประมาณสนับสนุน และจัดให้มีองค์กรระดับชาติที่มีหน้าที่เป็นคลังข้อมูลเกี่ยวกับการสอน ส่วนในระดับสถาบันจะต้องดำเนินการให้ครบทุกระบบทั้งด้านการบริหารงบประมาณและทรัพยากรด้านการปรับเปลี่ยนองค์กรให้ดำเนินการสอดคล้อง ด้านการปรับเปลี่ยนผู้เรียนให้มีบทบาทเป็นผู้แสวงหาและเรียนรู้ด้วยตนเอง และด้านการปรับเปลี่ยนผู้สอนจากการให้ทุนการสอน มีผู้เชี่ยวชาญเป็นที่ปรึกษาและอบรมให้ความรู้ด้านการสอนธรรมชาติของผู้เรียน และหลักการสอนระดับอุดมศึกษา

ได้ทำการศึกษาเพื่อสืบค้นองค์ความรู้ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยโดยใช้มหาวิทยาลัยขอนแก่นเป็นกรณีศึกษาผลการวิจัยพบว่า การกำหนดหลักสูตรของมหาวิทยาลัยขอนแก่นใช้ข้อมูลแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของสังคมกับการเปลี่ยนแปลงในวงวิชาชีพ รวมทั้งข้อบังคับของหน่วยงานและความพร้อมของคณาจารย์ ชั้น ตอนการร่างหรือปรับปรุงหลักสูตร ประกอบด้วย 1) การแต่งตั้งคณะกรรมการ 2) การศึกษาข้อมูล 3) การกำหนดโครงสร้างและรายละเอียดของหลักสูตร 4) วิธีการจัดทำเริ่มต้นจากการเตรียมหลักสูตรฉบับร่าง เสนอที่ประชุมพิจารณาการกำหนดรายละเอียดในองค์ประกอบของหลักสูตร จัดแบ่งบุคคลรับผิดชอบเขียนเนื้อหาวิชาหลักสูตรทุกสาขาวิชาเป็นหลักสูตรเน้นวิชาการให้นักศึกษามีความรู้ประกอบวิชาชีพโดยใช้สาขาวิชาเอกเป็นแกน ไม่มีการระบุแนวทางการใช้หลักสูตรไว้อย่างชัดเจน ปัญหาส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้พบว่ามีความเข้าใจที่แตกต่างและคลาดเคลื่อนบางประการในการจัดทำเอกสารหลักสูตรมหาวิทยาลัยขอนแก่นจึงควรมีข้อตกลงเกี่ยวกับคำศัพท์ที่ใช้ในการพัฒนาหลักสูตร และมีแนวทางที่ชัดเจน เพื่อให้แต่ละสาขาวิชาสามารถพัฒนาหลักสูตรได้สอดคล้องกับปรัชญาและปณิธานของมหาวิทยาลัย

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้กล่าวมาทั้งหมด ผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางในการออกแบบการวิจัยในครั้งนี้

8. กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย

การกำกับติดตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยขอนแก่นที่ครบรอบระยะเวลาการปรับปรุงหลักสูตร มีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามการขออนุมัติหลักสูตรให้เป็นไปตามรอบระยะเวลา โดยใช้เทคนิคการผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ (Mix Method Research) เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาความ (Descriptive Research) เก็บรวบรวมข้อมูลแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methodology) มีวิธีดำเนินการในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน ผู้ประสานงานหลักสูตร ในหลักสูตรมหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวน 337 หลักสูตร

2. กลุ่มเป้าหมาย กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน ผู้ประสานงานหลักสูตร ในหลักสูตรมหาวิทยาลัยขอนแก่น ทุกระดับการศึกษาที่ครบรอบระยะเวลาการปรับปรุงหลักสูตรใน พ.ศ. 2561 – 2562 จำนวน 54 หลักสูตร ดังนี้

กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ	จำนวน	9	หลักสูตร
กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี	จำนวน	18	หลักสูตร
กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	จำนวน	27	หลักสูตร

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถามเกี่ยวกับการกำกับและติดตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยขอนแก่นที่ครบรอบระยะเวลาการปรับปรุงหลักสูตร เป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านการจัดทำหลักสูตร
- ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ/ปัญหาในการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตร

3. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพัฒนา ปรับปรุงหลักสูตรตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา
2. นำคำถามวิจัยมากำหนดรูปแบบเครื่องมือกระบวนการพัฒนา ปรับปรุงหลักสูตรตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ
3. จัดทำข้อคำถามตามประเด็นที่กำหนดแต่ละขั้นตอน วิเคราะห์ข้อคำถามจากกรอบการดำเนินงานตามกระบวนการพัฒนา ปรับปรุงหลักสูตรตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา
4. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบข่ายของกระบวนการพัฒนา ปรับปรุงหลักสูตรตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อค้นพบที่แท้จริงของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ด้วยวิธีการ

3.1 การรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ด้วยวิธีการสำรวจด้วยแบบสอบถามจากอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตร

3.2 การรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) โดยศึกษา เอกสารทางด้านวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตร เพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสนับสนุนการวิจัยครั้งนี้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลที่ได้จากกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม มาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยใช้แนวคิดทฤษฎีเป็นกรอบในการวิเคราะห์ ตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามโดยแยกแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออก ลงรหัสตามที่กำหนดไว้ล่วงหน้า

2. การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

2.1 หาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ของข้อมูลเกี่ยวกับการกำกับติดตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยขอนแก่นที่ครบรอบระยะเวลาการปรับปรุงหลักสูตร และข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

2.2 หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนนจากการตอบแบบสอบถามการกำกับติดตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยขอนแก่นที่ครบรอบระยะเวลาการปรับปรุงหลักสูตร

2.3 แปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์ดังนี้ (ประคอง กรรณสูต, 2542, หน้า 108)

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.50 – 5.00 หมายความว่า มีการปฏิบัติทุกครั้ง หรือมีความพึงพอใจ หรือมีคุณลักษณะ หรือมีคุณภาพ/ระดับความสำเร็จ หรือมีการปฏิบัติ หรือเห็นด้วย อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 – 4.49 หมายความว่า มีการปฏิบัติบ่อยครั้ง หรือมีความพึงพอใจ หรือมีคุณลักษณะ หรือมีคุณภาพ/ระดับความสำเร็จ หรือมีการปฏิบัติ หรือเห็นด้วย อยู่ในระดับมาก หมายถึง ผลรวมของค่าความถี่คูณกับระดับคะแนนความคิดเห็น

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.50 – 3.49 หมายความว่า มีการปฏิบัติบางครั้ง หรือมีความพึงพอใจ หรือมีคุณลักษณะ หรือมีคุณภาพ/ระดับความสำเร็จ หรือมีการปฏิบัติ หรือเห็นด้วย อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.50 – 2.49 หมายความว่า มีการปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง หรือมีความพึงพอใจ หรือมีคุณลักษณะ หรือมีคุณภาพ/ระดับความสำเร็จ หรือมีการปฏิบัติ หรือเห็นด้วย อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 – 1.49 หมายความว่า ไม่มีการปฏิบัติหรือมีความพึงพอใจ หรือมีคุณลักษณะ หรือมีคุณภาพ/ระดับความสำเร็จ หรือมีการปฏิบัติ หรือเห็นด้วย อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ค่าร้อยละ (Percentage)

$$\text{ร้อยละ} = \frac{f}{n} \times 100$$

เมื่อ f หมายถึง ความถี่
 n หมายถึง จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

3.2 ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$

$$\bar{X} = \frac{\sum_{i=1}^k f_i x_i}{n}$$

เมื่อ k หมายถึง จำนวนกลุ่มของคะแนนความคิดเห็น
 n หมายถึง จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
 $\sum_{i=1}^k f_i x_i$ หมายถึง ผลรวมของค่าความถี่คูณกับระดับความคิดเห็น

3.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

$$S.D. = \sqrt{\frac{n \sum_{i=1}^k f_i x_i^2 - \left[\sum_{i=1}^k f_i x_i \right]^2}{n^2}}$$

เมื่อ	i	หมายถึง	1, 2,.....,k
	S.D.	หมายถึง	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	K	หมายถึง	จำนวนกลุ่ม
	f	หมายถึง	ความถี่
	n	หมายถึง	จำนวนข้อมูลทั้งหมด
	X_i	หมายถึง	คะแนนแต่ละข้อที่ i
	$\sum_{i=1}^k f_i x_i$	หมายถึง	ผลรวมของค่าความถี่คูณกับระดับความคิดเห็น

บทที่ 4 ผลการศึกษา

ในบทนี้จะกล่าวถึงผลการศึกษากำกับและติดตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยขอนแก่นที่ครบรอบระยะเวลาการปรับปรุงหลักสูตร ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำเสนอ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านการจัดทำหลักสูตร

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ/ปัญหาในการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตร

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตรที่ครบรอบระยะเวลาการปรับปรุงหลักสูตรใน พ.ศ. 2561 – 2562 จำนวน 54 ซึ่งผลการนำเสนอปรากฏตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงร้อยละเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	31	57.4
หญิง	23	42.6
รวม	54	100.0

จากตารางที่ 1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 57.4 รองลงมาเป็นเพศหญิง จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 42.6

ตารางที่ 2 แสดงร้อยละช่วงอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
อายุ		
น้อยกว่า 30 ปี	0	0.0
31 – 40 ปี	7	13.0
41 – 50 ปี	23	42.6
51 ปี ขึ้นไป	24	44.4
รวม	54	100.0

จากตารางที่ 2 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 44.4 รองลงมาอายุ 41 – 50 ปี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 42.6 น้อยที่สุดอายุ 31 – 40 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 13.0

ตารางที่ 3 แสดงร้อยละของตำแหน่งทางวิชาการ

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ตำแหน่งทางวิชาการ		
ศาสตราจารย์	0	0.0
รองศาสตราจารย์	19	35.2
ผู้ช่วยศาสตราจารย์	33	61.1
อาจารย์	2	3.7
รวม	212	100.0

จากตารางที่ 3 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 61.1 รองลงมาคือตำแหน่งรองศาสตราจารย์ จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 35.2 น้อยที่สุดมีตำแหน่งอาจารย์ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 3.7

ตารางที่ 4 แสดงร้อยละตำแหน่งในหลักสูตร

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ตำแหน่งในหลักสูตร		
อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร	51	94.4
อาจารย์ประจำหลักสูตร	3	5.6
อาจารย์ผู้สอน	0	0.0
ผู้ประสานงานหลักสูตร	0	0.0
รวม	54	100.0

จากตารางที่ 4 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตำแหน่งอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 94.4 รองลงมาตำแหน่งอาจารย์ประจำหลักสูตร จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6

ตารางที่ 5 แสดงร้อยละ พ.ศ.ของหลักสูตรที่เป็นอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร/อาจารย์ประจำหลักสูตร

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.		
2561	40	74.1
2562	14	25.9
รวม	54	100.0

จากตารางที่ 5 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร/อาจารย์ประจำหลักสูตร ในหลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2561 จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 74.1 รองลงมาเป็นอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร/อาจารย์ประจำหลักสูตร ในหลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562 จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 25.9

ตารางที่ 6 แสดงร้อยละระยะเวลาที่ปฏิบัติงานด้านหลักสูตร

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานด้านหลักสูตร		
น้อยกว่า 5 ปี	15	27.8
6 – 10 ปี	23	42.6
11 ปี ขึ้นไป	16	29.6
รวม	54	100.0

จากตารางที่ 6 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระยะเวลาปฏิบัติด้านหลักสูตรมากที่สุด 6 – 10 ปี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 42.6 รองลงมามีระยะเวลาปฏิบัติด้านหลักสูตร 11 ปีขึ้นไป จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 29.6 น้อยที่สุดมีระยะเวลาปฏิบัติด้านหลักสูตรน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 27.8

ตารางที่ 7 แสดงร้อยละกลุ่มสาขาวิชาที่ปฏิบัติงาน

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มสาขาวิชาที่ปฏิบัติงาน		
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	9	16.7
วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี	18	33.3
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	27	50.0
รวม	202	100.0

จากตารางที่ 7 พบว่าผู้ตอบส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 รองลงมาปฏิบัติงานในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 น้อยที่สุดปฏิบัติงานในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการจัดทำหลักสูตร

ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้ ได้จากการวิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการรับรู้และระดับการปฏิบัติในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 และเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2558 ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังแสดงในตารางที่ 8 – 9

ตารางที่ 8 แสดงระดับการรับรู้ในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร

ข้อ	ประเด็นที่ศึกษา	ระดับการรับรู้	
		ทราบ	ไม่ทราบ
กระบวนการพัฒนาหลักสูตร			
1	หลักสูตรต้องดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรในรอบ 5 ปี หรือทุกรอบการผลิตบัณฑิต	100.0	0.0
2	การนับรอบระยะเวลาในการปรับปรุงหลักสูตรให้เริ่มนับจาก พ.ศ.หน้าเล่มหลักสูตรในปัจจุบันเป็นปีที่ 1	94.4	5.6
3	ก่อนการปรับปรุงหลักสูตรต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนา/ปรับปรุงหลักสูตร	96.3	3.7
4	หลักสูตรที่พัฒนา/ปรับปรุงต้องนำเสนอคณะกรรมการกลั่นกรองหลักสูตร	94.4	5.6
5	หลักสูตรที่พัฒนา/ปรับปรุงต้องนำเสนอกรรมการสภาวิชาการ	90.7	9.3
6	หลักสูตรที่พัฒนา/ปรับปรุงต้องนำเสนอกรรมการสภามหาวิทยาลัย	100.0	0.0
7	หลักสูตรต้องผ่านความเห็นชอบจากสภามหาวิทยาลัยখনแก่นก่อนจึงจะสามารถเปิดรับนักศึกษาได้	100.0	0.0
8	ก่อนการปรับปรุงหลักสูตรต้องการประเมินผลการดำเนินงานหลักสูตรให้ครอบคลุมทุกด้าน เช่น ความพึงพอใจของนักศึกษาปัจจุบัน ศิษย์เก่า อาจารย์ผู้สอน ผู้ใช้บัณฑิต	96.3	3.7
9	ในรอบการปรับปรุงหลักสูตรที่ผ่านมา หลักสูตรของท่านสามารถดำเนินการปรับปรุงได้ทันตามกำหนดระยะเวลา	98.1	1.9
10	หากหลักสูตรไม่สามารถดำเนินการปรับปรุงได้ทันตามกำหนดระยะเวลาจะมีผลต่อการประเมินหลักสูตร	96.3	3.7

จากตารางที่ 8 พบว่าระดับการรับรู้ในกระบวนการปรับปรุงหลักสูตรของผู้ตอบแบบสอบถามสามารถจำแนกได้ ดังนี้

ระดับการรับรู้ที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความเห็นไว้ในระดับสูงสุดโดยมีระดับการรับรู้อยู่ที่ 100 ใน 3 ประเด็น คือ หลักสูตรต้องดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรในรอบ 5 ปี หรือทุกรอบการผลิตบัณฑิต หลักสูตรที่พัฒนา/ปรับปรุงต้องนำเสนอกรรมการสภามหาวิทยาลัย หลักสูตรต้องผ่านความเห็นชอบจากสภามหาวิทยาลัยখনแก่นก่อนจึงจะสามารถเปิดรับนักศึกษาได้ ระดับการรับรู้ที่รองลงมา โดยมีระดับการรับรู้ที่ 98.1 ในประเด็น ในรอบการปรับปรุงหลักสูตรที่ผ่านมา หลักสูตรของท่านสามารถดำเนินการปรับปรุงได้ทันตามกำหนดระยะเวลา ระดับการรับรู้ 96.3 ในประเด็น ก่อนการปรับปรุงหลักสูตรต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนา/ปรับปรุงหลักสูตร ก่อนการปรับปรุงหลักสูตรต้องการประเมินผลการดำเนินงานหลักสูตรให้ครอบคลุมทุกด้าน เช่น ความพึงพอใจของนักศึกษาปัจจุบัน ศิษย์เก่า อาจารย์ผู้สอน ผู้ใช้บัณฑิต หากหลักสูตรไม่สามารถดำเนินการปรับปรุงได้

ทันตามกำหนดระยะเวลาจะมีผลต่อการประเมินหลักสูตร ระดับการรับรู้ 94.4 ในประเด็นการนำรอบระยะเวลาในการปรับปรุงหลักสูตรให้เริ่มนับจาก พ.ศ.หน้าเล่มหลักสูตรในปัจจุบันเป็นปีที่ 1 หลักสูตรที่พัฒนา/ปรับปรุงต้องนำเสนอคณะกรรมการกลั่นกรองหลักสูตร ในประเด็นหลักสูตรที่พัฒนา/ปรับปรุงต้องนำเสนอกรรมการสภาวิชาการ นั้นมีระดับการรับรู้ต่ำที่สุด 90.7

ตารางที่ 9 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการปฏิบัติในการพัฒนาหลักสูตร

ข้อ	ประเด็นที่ศึกษา	ระดับการปฏิบัติ		ความหมาย
		$\bar{X}$	S.D.	
1	หลักสูตรมีการประเมินหลักสูตรจากอาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอนบัณฑิต และผู้ใช้บัณฑิต ก่อนการปรับปรุงหลักสูตร	4.26	.555	มาก
2	หลักสูตรมีการเตรียมความพร้อมของอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร โดยการให้ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร	4.35	.588	มาก
3	อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรทุกคนมีส่วนร่วมในขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร	4.54	.573	มากที่สุด
4	มีระยะเวลาที่เพียงพอในการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร	4.59	.496	มากที่สุด
5	หลักสูตรมีอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรเป็นไปตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร พ.ศ.2558	4.30	.537	มาก
6	หลักสูตรมีอาจารย์ประจำหลักสูตรเป็นไปตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร พ.ศ.2558	4.24	.547	มาก
7	หลักสูตรสามารถเสนอขออนุมัติตามขั้นตอนการเสนอหลักสูตรได้ทันตามกำหนดระยะเวลา	4.43	.570	มาก
8	หลักสูตรสามารถเปิดรับนักศึกษาได้ทันตามกำหนดเวลา	4.63	.525	มากที่สุด
9	ในการพัฒนาหลักสูตรหากมีข้อสงสัยสามารถขอคำแนะนำจากมหาวิทยาลัยได้	4.78	.420	มากที่สุด
รวม		4.46	.535	มาก

จากตารางที่ 9 พบว่า การประเมินระดับผลสำเร็จของผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) กำกับติดตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยขอนแก่นที่ครบรอบระยะเวลาการปรับปรุงหลักสูตร ความคิดเห็นของผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน ผู้ประสานงานหลักสูตร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = .535) เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ในการพัฒนาหลักสูตรหากมีข้อสงสัยสามารถขอคำแนะนำจากมหาวิทยาลัยได้ ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = .420) รองลงมาคือ หลักสูตรสามารถเปิดรับนักศึกษาได้ทันตามกำหนดเวลา ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = .525) มีระยะเวลาที่เพียงพอในการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = .496) อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรทุกคนมีส่วนร่วมในขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = .573) หลักสูตรสามารถเสนอขออนุมัติตามขั้นตอนการเสนอหลักสูตรได้ทันตามกำหนดระยะเวลา ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = .570) หลักสูตรมีการเตรียมความพร้อมของอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร โดยการให้ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = .588) หลักสูตรมีอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรเป็นไปตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร พ.ศ.2558 ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = .537) หลักสูตรมีการประเมินหลักสูตรจากอาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน บัณฑิต และผู้ใช้บัณฑิต ก่อนการปรับปรุงหลักสูตร ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = .555) หลักสูตรมีอาจารย์ประจำหลักสูตรเป็นไปตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร พ.ศ.2558 ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = .547) ตามลำดับ

3. ข้อเสนอแนะ/ปัญหาในการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตร

ผู้ตอบแบบสอบถามได้มีข้อเสนอแนะในด้านการกำกับและติดตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยขอนแก่นที่ครบรอบระยะเวลาการปรับปรุงหลักสูตร โดยสามารถจำแนกความคิดเห็นได้ดังนี้

ด้านรายละเอียดหลักสูตร (มคอ.2)

1. รายละเอียด มคอ.2 บางประเด็นควรมีการตัดออกโดยเฉพาะประเด็นที่หลักสูตรไม่ได้บริหารจัดการเอง เช่น สถานที่ สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ รวมถึงแบบฟอร์มในการประเมิน SAR
2. ถ้าไม่ต้องประเมินหลักสูตรทุกปีจะดีมากโดยเฉพาะหลักสูตรที่มีจำนวนนักศึกษาไม่มาก การประเมินจากจำนวนนักศึกษาไม่กี่คนอาจไม่มีน้ำหนักพอที่จะนำมาเป็นเหตุในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร
3. การพัฒนา ปรับปรุงหลักสูตรต้องเน้นกระบวนการให้ผู้ปฏิบัติเข้าใจแนวคิด หลักการในการปฏิบัติมากกว่าเน้นแบบฟอร์ม
4. การจัดการเรียนการสอน process สำคัญ เป็นเรื่องที่ดีที่ต้องกำกับ process เพียงแต่อาจต้องมีวิช่วยบันทึกกิจกรรมและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ด้านกระบวนการปรับปรุงหลักสูตร

1. ขั้นตอน กระบวนการปรับปรุงหลักสูตรควรมีขั้นตอนน้อยกว่านี้ และลดความยุ่งยากซับซ้อน

2. หากอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรได้ยากมาก เนื่องจากอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร 1 คน สามารถรับผิดชอบได้เพียงหลักสูตรเดียว
3. การแต่งตั้งอาจารย์ประจำหลักสูตรหรือผู้รับผิดชอบหลักสูตรล่าช้า
4. มีหลักสูตรที่ครบรอบการปรับปรุงพร้อมกันเป็นจำนวนมาก ทำให้การพิจารณาของคณะกรรมการต่าง ๆ เกิดความล่าช้าและทำให้หลักสูตรปรับปรุงไม่สามารถใช้นำมาใช้ได้ทันตามเวลาที่ควรจะเป็น ทางมหาวิทยาลัยควรพิจารณาว่าจะแก้ไขตรงจุดนี้อย่างไร
5. การปรับปรุงทุก ๆ รอบ 5 ปีนั้นมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด สิ่งที่สำคัญคือการปรับปรุงเนื้อหาสาระของรายวิชาต่าง ๆ ที่อาจารย์ผู้สอนมักจะมีการ update ความรู้ในด้านที่ตนเองสอนอยู่แล้ว
6. การแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกที่มีคุณสมบัติไม่เป็นไปตามที่ สกอ.กำหนดล่าช้า ขั้นตอนต่าง ๆ ไม่สะดวก
7. ควรมีการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการของคณะกรรมการกลั่นกรอง สภาวิชาการ สภามหาวิทยาลัยและการให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงครบสมบูรณ์ในคราวเดียวกัน
8. การปรับปรุงหลักสูตรระดับปริญญาตรีใช้รอบการปรับปรุง 5 ปี การประเมิน SAR รอบ 4 ปี (ทวนสอบครบ 100%) แต่ในหลักสูตรบัณฑิตศึกษาซึ่งมีระยะเวลาการเรียนสั้นกว่า 5 ปี การประเมินยังเป็นแบบเดียวกัน ซึ่งในทางปฏิบัติอาจไม่จำเป็นในบางกระบวนการหรือควรจัดให้มีความเหมาะสมกับแต่ละหลักสูตร ซึ่งผลสัมฤทธิ์ถูกบังคับไว้ในเกณฑ์จบของนักศึกษาอยู่แล้ว หากลดงานเอกสาร การประเมินต่าง ๆ ลงได้จะช่วยให้อาจารย์มีเวลา focus งานวิจัยและการสอนมากขึ้น
9. กระบวนการต่าง ๆ ในการปรับปรุงหลักสูตรค่อนข้างช้า แม้ว่าจะมีกรอบระยะเวลาที่ชัดเจน ให้ทางหลักสูตรดำเนินการแต่ก็มีบางกรณีที่เอกสารไปค้างอยู่กับเจ้าหน้าที่รับเรื่องและใช้เวลาในการดำเนินการเรื่องค่อนข้างช้า
10. หน่วยงานมีขั้นตอนชัดเจน เจ้าหน้าที่ให้การบริการและตอบคำถามที่นำไปสู่การปฏิบัติได้

ด้านการให้ความรู้ความเข้าใจและด้านมหาวิทยาลัย

1. มหาวิทยาลัยควรมีมาตรการในการส่งเสริมและการกระตุ้น หรือการบริหารอาจารย์ให้พัฒนาตนเองให้มากยิ่งขึ้น
2. มหาวิทยาลัยควรมีทิศทางที่ชัดเจนในการเปิดหลักสูตร หรือบรรจุหลักสูตรในแผน เพื่อให้กระบวนการบรรจุแผนไม่ยุ่งยากและสอดคล้องกับทิศทาง นโยบายของมหาวิทยาลัย
3. มหาวิทยาลัยขอนแก่น ควรมีการจัดทำพัฒนาและปรับปรุง ระบบและกลไกในการปรับปรุงหลักสูตร รวมทั้งสำนักบริหารและพัฒนาวิชาการควรมีการจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการและประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกับอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรที่วิทยาเขตหนองคายด้วย

4. มหาวิทยาลัยควรมีกระบวนการติดตาม/ให้คำแนะนำในการปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง
5. การติดตามสภาพภาพของการปรับปรุงหลักสูตร หลังจากหลักสูตรผ่านกรรมการคณะไปแล้วน่าจะมี website ที่ตามหลักสูตรหรือผู้ทรงคุณวุฒิเข้าไปตรวจสอบได้ จะทำให้ขั้นตอนต่าง ๆ เร็วขึ้น รวมถึงการประทับรับรองหลักสูตรจาก สกอ.ทำอย่างไรจึงจะสามารถผ่านการรับรองจาก สกอ.ได้เร็วขึ้น
6. ในการตรวจประเมิน(ภายใน) กรรมการตรวจประเมินแต่ละท่านยังมีเกณฑ์ในการตรวจประเมินในรายละเอียดที่แตกต่างกันสร้างปัญหาแก่หลักสูตร
7. เกณฑ์ สกอ.ไม่สอดคล้องกับการจัดการหลักสูตร เช่น กำหนดว่าต้องมีอาจารย์ผู้รับผิดชอบ อย่างน้อย 3 คน (กรณีอาจารย์ลาศึกษาต่อไม่นำนับได้) ถ้าไม่ครบถือว่าไม่ผ่าน คำถาม คือ แล้วหลักสูตรที่เปิดสอนมาแล้ว อาจารย์ต้องไปเรียน แต่เกณฑ์มหาวิทยาลัยบอกต้องไปเรียนมันจึงไม่สอดคล้องกัน ซึ่งน่าจะเป็นว่ากรณีที่อาจารย์ที่มีคุณสมบัติตรง ลาศึกษาต่อ อนุมัติให้ได้อาจารย์ที่มีคุณวุฒิเกี่ยวข้อง สัมพันธ์ หรือ ฯลฯ แต่ทั้งนี้ในอัตรากำลังต้องมีอาจารย์รับผิดชอบที่มีวุฒิตรง
8. เอกสารแบบฟอร์มรายงาน SAR ปรับปรุงทุกปีทำให้ต้องเรียนรู้ตลอด ถ้าเป็นไปได้ควรจัดทำแบบฟอร์มให้หนึ่งแล้วค่อยส่งให้หลักสูตรและเมื่อส่งแล้วไม่ควรแก้ไขในปีเดียวกัน
9. ควรเลิกใช้ระบบ มคอ. และ SAR เพราะเสียเวลาและไม่ได้ช่วยพัฒนากระบวนการเรียนการสอนของนักศึกษาแต่อย่างใด และเสียเวลาหากกรรมการตรวจประเมินเพราะไม่ค่อยมีใครอยากเป็นเนื่องจากเสียเวลาที่ต้องอ่านเอกสารเป็นร้อย ๆ หน้า ซึ่งเกณฑ์ที่จะสามารถนำมาพิจารณาว่าหลักสูตรจะผ่านหรือไม่นั้น ควรมุ่งเน้นในด้านสามารถปรับปรุงหลักสูตรได้ทันตามรอบ และคุณสมบัติของอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรที่เป็นไปตามเกณฑ์

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การกำกับและติดตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยขอนแก่นที่ครบรอบระยะเวลาการปรับปรุงหลักสูตร มีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อติดตามการขออนุมัติหลักสูตรให้เป็นไปตามรอบระยะเวลา กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คืออาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอนและผู้ประสานงานหลักสูตร มหาวิทยาลัยขอนแก่นที่ครบรอบระยะเวลาการปรับปรุงหลักสูตรในปี 2561 -2562 จำนวน 54 หลักสูตร การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งที่เป็นข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ด้วยวิธีการสำรวจด้วยแบบสอบถาม และการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) โดยศึกษาจากหนังสือเอกสารทางด้านวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดทำหลักสูตรตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ และจัดทำรายงานโดยการเขียนการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research)

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลจากเอกสารวิชาการ เอกสารทางราชการ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตรตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา 2) การจัดเก็บแบบสอบถามจากหลักสูตรที่ครบรอบการปรับปรุงหลักสูตรตามรอบระยะเวลาที่ศึกษา ซึ่งผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ค่าสถิติโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่า $\bar{X}$ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำผลที่ได้ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การวัดผลของประครอง กรรณสูต, 2542

1. สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการศึกษาจากกลุ่มเป้าหมายที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 54 หลักสูตร พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 51 ปีขึ้นไป มีตำแหน่งทางวิชาการคือผู้ช่วยศาสตราจารย์ มีตำแหน่งในหลักสูตรคืออาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร ในหลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2561 มีระยะเวลาปฏิบัติด้านหลักสูตร 6 – 10 ปีปฏิบัติงานในกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

2. ข้อมูลด้านการจัดทำหลักสูตร

ระดับการรับรู้ในการจัดทำหลักสูตรโดยเรียงลำดับจากระดับการรับรู้มากที่สุด ดังนี้ หลักสูตรต้องดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรทุกรอบ 5 ปี หรือทุกรอบการผลิตบัณฑิต หลักสูตรต้องผ่านความเห็นชอบจากสภามหาวิทยาลัยขอนแก่นก่อนจึงจะสามารถเปิดรับนักศึกษาได้ หลักสูตรที่พัฒนา/ปรับปรุงต้องนำเสนอกรรมการสภามหาวิทยาลัย หลักสูตรของท่านสามารถดำเนินการปรับปรุงได้ทันตามกำหนดระยะเวลา ก่อนการปรับปรุงหลักสูตรต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนา/ปรับปรุงหลักสูตร ก่อนการปรับปรุงหลักสูตรต้องการประเมินผลการดำเนินงานหลักสูตรให้

ครอบคลุมทุกด้าน เช่น ความพึงพอใจของนักศึกษาปัจจุบัน ศิษย์เก่า อาจารย์ผู้สอน ผู้ใช้บัณฑิต หากหลักสูตรไม่สามารถดำเนินการปรับปรุงได้ทันตามกำหนดระยะเวลาจะมีผลต่อการประเมินหลักสูตร การันันรอบระยะเวลาในการปรับปรุงหลักสูตรให้เริ่มนับจาก พ.ศ.หน้าเล่มหลักสูตรในปัจจุบันเป็นปีที่ 1 หลักสูตรที่พัฒนา/ปรับปรุงต้องนำเสนอคณะกรรมการกลั่นกรองหลักสูตร หลักสูตรที่พัฒนา/ปรับปรุงต้องนำเสนอกรรมการสภาวิชาการ

การประเมินระดับผลสำเร็จของผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) กำกับติดตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยขอนแก่นที่ครบรอบระยะเวลาการปรับปรุงหลักสูตร ความคิดเห็นของผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน ผู้ประสานงานหลักสูตร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ในการพัฒนาหลักสูตร หากมีข้อสงสัยสามารถขอคำแนะนำจากมหาวิทยาลัยได้ รองลงมาคือ หลักสูตรสามารถเปิดรับนักศึกษาได้ทันตามกำหนดเวลา มีระยะเวลาที่เพียงพอในการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรทุกคนมีส่วนร่วมในขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร หลักสูตรสามารถเสนอขออนุมัติตามขั้นตอนการเสนอหลักสูตรได้ทันตามกำหนดระยะเวลา หลักสูตรมีการเตรียมความพร้อมของอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร โดยการให้ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร หลักสูตรมีอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรเป็นไปตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร พ.ศ.2558 หลักสูตรมีการประเมินหลักสูตรจากอาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน บัณฑิต และผู้ใช้บัณฑิต ก่อนการปรับปรุงหลักสูตร หลักสูตรมีอาจารย์ประจำหลักสูตรเป็นไปตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร พ.ศ.2558 ตามลำดับ

3. ข้อเสนอแนะ/ปัญหาในการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตร

ประเด็นข้อเสนอแนะ/ปัญหาในการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่มีความเห็นโดยสามารถแบ่งเป็นรายด้านได้ ดังนี้

ด้านแบบฟอร์มรายละเอียดหลักสูตร(มคอ.2) มหาวิทยาลัยควรมีการลดแบบฟอร์มของมคอ.2 ของหลักสูตรโดยเฉพาะประเด็นที่หลักสูตรไม่ได้บริหารจัดการเอง เช่น สถานที่ สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ นอกจากนี้ควรลดแบบฟอร์มในการประเมิน SAR

ด้านกระบวนการปรับปรุงหลักสูตร กระบวนการปรับปรุงหลักสูตรควรมีขั้นตอนที่กระชับและลดความยุ่งยากในด้านเอกสาร คณะกรรมการต่าง ๆ ที่พิจารณาด้านหลักสูตรควรดำเนินการให้รวดเร็วกว่านี้ เนื่องจากมีการพิจารณาในหลายกรรมการทำให้หลักสูตรเกิดความล่าช้า

ด้านการให้ความรู้ความเข้าใจ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ควรมีการพัฒนาและปรับปรุงระบบและกลไกในการปรับปรุงหลักสูตร รวมทั้งควรมีการจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการเป็นระยะ ควรมีกระบวนการติดตาม/ให้คำแนะนำในการปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

2. อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อกำกับและติดตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยขอนแก่นที่ครบรอบระยะเวลาการปรับปรุงหลักสูตร ซึ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการโดยการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอนและผู้

ประสานงานด้านหลักสูตร เพื่อติดตามการขออนุมัติหลักสูตรให้เป็นไปตามรอบระยะเวลา ผู้วิจัยจึงได้อภิปรายผล ดังต่อไปนี้

กระบวนการปรับปรุงหลักสูตรของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ระดับการรับรู้ในกระบวนการปรับปรุงหลักสูตรของมหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า ข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) จำนวน 54 หลักสูตร นั้นพบว่ากลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอนและผู้ประสานงานด้านหลักสูตรนั้น ได้สะท้อนถึงการรับรู้ในกระบวนการปรับปรุงหลักสูตรมหาวิทยาลัยขอนแก่นในหลายประเด็น ทั้งนี้โดยสรุปจะเห็นได้ว่าการจัดทำหลักสูตรตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษานั้น มีกระบวนการที่ค่อนข้างมากโดยระดับการรับรู้ที่อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอนและผู้ประสานงานหลักสูตรนั้น มีระดับการรับรู้ทั้งหมด คือ หลักสูตรต้องดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรในรอบ 5 ปี หรือทุกรอบการผลิตบัณฑิต หลักสูตรที่พัฒนา/ปรับปรุงต้องนำเสนอกรรมการสภามหาวิทยาลัย หลักสูตรต้องผ่านความเห็นชอบจากสภามหาวิทยาลัยขอนแก่นก่อนจึงจะสามารถเปิดรับนักศึกษาได้ นอกจากนี้อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอนและผู้ประสานงานหลักสูตรยังมีระดับการรับรู้ในด้านกระบวนการปรับปรุงหลักสูตร โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยในประเด็น ดังนี้ ในรอบการปรับปรุงหลักสูตรที่ผ่านมา หลักสูตรสามารถดำเนินการปรับปรุงได้ทันตามกำหนดระยะเวลา ก่อนการปรับปรุงหลักสูตรต้องการประเมินผลการดำเนินงานหลักสูตรให้ครอบคลุมทุกด้าน เช่น ความพึงพอใจของนักศึกษาปัจจุบัน ศิษย์เก่า อาจารย์ผู้สอน ผู้ใช้บัณฑิต หากหลักสูตรไม่สามารถดำเนินการปรับปรุงได้ทันตามกำหนดระยะเวลาจะมีผลต่อการประเมินหลักสูตร การนับรอบระยะเวลาในการปรับปรุงหลักสูตรให้เริ่มนับจาก พ.ศ.หน้าเล่มหลักสูตรในปัจจุบันเป็นปีที่ 1 หลักสูตรที่พัฒนา/ปรับปรุงต้องนำเสนอคณะกรรมการกลั่นกรองหลักสูตร หลักสูตรที่พัฒนา/ปรับปรุงต้องนำเสนอกรรมการสภาวิชาการ

การพัฒนาหลักสูตร ในประเด็นอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรทุกคนมีส่วนร่วมในขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร มีระยะเวลาที่เพียงพอในการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร หลักสูตรสามารถเปิดรับนักศึกษาได้ทันตามกำหนดเวลา ในการพัฒนาหลักสูตรหากมีข้อสงสัยสามารถขอคำแนะนำจากมหาวิทยาลัยได้ มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด ในประเด็นหลักสูตรมีการประเมินหลักสูตรจากอาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน บัณฑิต และผู้ใช้บัณฑิต ก่อนการปรับปรุงหลักสูตร หลักสูตรมีการเตรียมความพร้อมของอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร โดยการให้ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร หลักสูตรมีอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรเป็นไปตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร พ.ศ.2558 หลักสูตรมีอาจารย์ประจำหลักสูตรเป็นไปตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร พ.ศ.2558 หลักสูตรสามารถเสนอขออนุมัติตามขั้นตอนการเสนอหลักสูตรได้ทันตามกำหนดระยะเวลา มีการปฏิบัติในมาก ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของพระมหาสุทัศน์ นักการเรียนและคณะ (2558) และลูกขวัญ อินทร์คล้าย (2559) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตร พบว่า ในการพัฒนาหลักสูตรนั้น ควรมีการศึกษาทำความเข้าใจก่อนดำเนินการตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552 รวมถึงอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตรต้องมีคุณสมบัติเป็นไปตาม

เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษาที่กำหนดไว้ และควรมีระบบการพัฒนาอาจารย์อย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในสภาวะการณ์ปัจจุบัน

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การศึกษาวิจัยการกำกับและติดตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยที่ครบรอบระยะเวลาการปรับปรุงหลักสูตร จากผลการวิจัยเบื้องต้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้องในด้านการจัดทำหลักสูตรทั้งสายผู้สอนและสายสนับสนุนเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องด้านหลักสูตรทุกคนเกิดความรู้ ความเข้าใจและสามารถปรับปรุงหลักสูตรให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรที่กำหนดไว้

2) ควรมีการลดขั้นตอนในด้านการจัดทำเอกสารหลักสูตรและการประเมิน SAR เนื่องจากเอกสารมีรายละเอียดมากจนเกินไป

3) กระบวนการปรับปรุงหลักสูตรของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ควรมีการลดขั้นตอนเนื่องจากการเสนอหลักสูตรในหลาย ๆ กรรมการอาจทำให้หลักสูตรเกิดความล่าช้า

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยในอนาคต

การศึกษาการกำกับและติดตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยที่ครบรอบระยะเวลาการปรับปรุงหลักสูตร ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นของการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร เนื่องจากหากมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรแล้ว อาจลดขั้นตอนในการจัดทำเอกสารในรูปแบบของกระดาษมาเป็นระบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อความสะดวกและรวดเร็วของคณะกรรมการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร ซึ่งถือเป็นความท้าทายอย่างยิ่งของผู้บริหารที่ต้องได้รับความร่วมมือจากบุคลากรในองค์กร ดังนั้นผู้บริหารองค์กรควรจัดประชุม และชี้แจงความสำคัญ และประโยชน์ที่ผู้ใช้งานจะได้รับ ทั้งการให้ความร่วมมือ ร่วมปฏิบัติงานเพื่อให้การพัฒนาหลักสูตรมีคุณภาพ ตลอดจนสามารถนำหลักสูตรมาใช้ในการกำหนดทิศทางขององค์กร โดยเฉพาะมาตรฐานการศึกษา รวมถึงวิธีดำเนินการจัดการศึกษาที่สะท้อนไปยังคุณภาพของหลักสูตร เมื่อได้ดำเนินการตามแนวปฏิบัติของกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2536). **คู่มือการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). **ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ.2558**. กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว.
- _____. (2558). **ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ.2558**. กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการการอุดมศึกษา. สำนักงาน. (2552). **ประกาศคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่อง แนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- _____. (2558). **คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร พ.ศ.2557**. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์
- ฉันท ชาติทอง. (2551). **การออกแบบการสอนและบูรณาการ**. นครปฐม : เพชรเกษม การ์พิมพ์.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2556). **การพัฒนาหลักสูตร ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไชยรัตน์ ปรานี (2547). **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการศึกษาชุมชนเพื่อสืบค้นองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรระดับสถานศึกษา**. นครสวรรค์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ญาริศา เพ็ชรสัมฤทธิ์. (2558). **สภาพและปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาหลักสูตรและการสอน). บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์**.
- ณัชชา พระปฐมนาวิ (2557. ออนไลน์). **การพัฒนาหลักสูตร**. เข้าถึงได้จาก : <http://mynewblognutchta.blogspot.com/2014/12/9.html>. (วันที่ค้นข้อมูล : 5 มิถุนายน 2562)
- ทัศนีย์ บุญเต็ม, สุภาสินี สุภธีระ, ธนอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุข, ทวีชัย บุญเต็ม, น้อยทิพย์ ลิ้มยิ่งเจริญ, กิ่งฟ้า สิ้นธวัช, ฉันทนา กล่อมจิต, วรรณจริย์ มั่งสิงห์, เพ็ญณี แนนรท และปาริชาติ วชิรุตตานุกภาพ. (2548). **รายงานวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น**. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อ่ำรง บัวศรี. (2542). **ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบและการพัฒนา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ธนรัชการพิมพ์
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2542). **จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล**. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริม.

- พระมหาสุทัศน์ นักการเรือน (ติสสรวาที), ไฉไลฤดี ยูวนศิริ, รุ่งทิพย์ กล้าหาญ และปฏิธรรม
 สำเนียง. (2558). **แนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา
 แห่งชาติ : ปัญหา อุปสรรค การแก้ไขและแนวทางการพัฒนา.** กรุงเทพฯ : กองวิชาการ
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- พันธ์ศักดิ์ พลสารมัย. (2543). **การปฏิรูปการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาการพัฒนา
 กระบวนการเรียนรู้ในระดับปริญญาตรี,** วันที่ 18-19 กันยายน พ.ศ. 2546
 ณ ห้องคอนเวนชัน ฮอลล์ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ สุขุมวิท 11-13. กรุงเทพฯ :
 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- พิสมัย ถีละแก้ว (2541). **หลักสูตรการประถมศึกษา.** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สถาบัน
 ราชภัฏสวนดุสิต.
- รุจิร ภู่อารยะ. (2545). **พัฒนาหลักสูตร : ตามแนวปฏิรูปการศึกษา.** กรุงเทพฯ : บุ๊คพ้อยท์.
- วัฒนาพร ระวังทุกข์. (2542). **แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง.** กรุงเทพฯ : แอลทีเพรส.
- วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์. (2544). **การพัฒนาหลักสูตรสารต่อที่ท้องถิ่น.** กรุงเทพฯ : เซ็นเตอร์
 ดิสคัฟเวอรี.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537). **พัฒนาหลักสูตรและการสอนมิติใหม่.** (พิมพ์ครั้งที่ 3).
 กรุงเทพฯ : ธเนศวรการพิมพ์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554). **การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
 บริษัท อาร์แอนด์ปรีนท์ จำกัด
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554). **การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา.** กรุงเทพฯ : อาร์ แอนด์ เอ็น ปรีนท์.
- ศรีนวล สารนอก. (2551). **การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐาน
 การศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานที่ 4 ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขต
 พื้นที่ศึกษานครราชสีมา เขต 6. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขา
 การบริหารการศึกษา).** บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. เข้าถึงได้จาก :
[http : //tdc.thailis.or.th/tdc/basic.php](http://tdc.thailis.or.th/tdc/basic.php). (วันที่ค้นข้อมูล : 16 มิถุนายน 2562).
- ศศิธร ชันติธรางกูร. (2550). **หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร.** เลย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ศศิธร ชันติธรางกูร. (2550). **หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร.** เลย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
- สงัด อุทรานันท์. (2532). **พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :
 โรงพิมพ์มิตรสยาม.
- สุนีย์ ภู่อพันธ์. (2546). **แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร.** เชียงใหม่. แสงศิลป์
- สุมิตร คุณากร. (2550). **หลักสูตรและการสอน.** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : ชวนชม.

ภาคผนวก

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การกำกับและติดตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยขอนแก่นที่ครบรอบระยะเวลาการปรับปรุงหลักสูตร

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อกำกับและติดตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยขอนแก่นที่ครบรอบระยะเวลาการปรับปรุงหลักสูตร มีทั้งหมด 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2	ข้อมูลด้านการจัดทำหลักสูตร
ตอนที่ 3	ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

1. สำหรับวิธีการในการตอบ โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน และ/หรือเติมข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริงหรือความคิดเห็นของท่าน
2. คำตอบของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับ ซึ่งจะเป็นข้อมูลแสดงผลในภาพรวมทางด้านการจัดทำหลักสูตร และจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาแนวทางในการจัดทำหลักสูตรของมหาวิทยาลัยขอนแก่นให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ฉะนั้น จึงขอความร่วมมือจากท่าน โปรดตอบแบบสอบถามให้ตรงกับสภาพความเป็นจริง และกรุณาตอบทุกข้อ

ขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

(นางมัทรี วรรณชัย)

ผู้วิจัยหลัก

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง การกำกับและติดตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยขอนแก่นที่ครบรอบระยะเวลาการปรับปรุง
หลักสูตร

คำชี้แจง ขอให้ท่านพิจารณาข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง แล้วเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง
 ตามความเห็นของท่าน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ
 ชาย หญิง
2. อายุ
 น้อยกว่า 30 ปี 31 – 40 ปี
 41 – 50 ปี 51 ปี ขึ้นไป
3. ตำแหน่งทางวิชาการ
สายผู้สอน
 ศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์
สายสนับสนุน
 ปฏิบัติการ ชำนาญงาน
 ชำนาญการ ชำนาญการพิเศษ
4. ตำแหน่งในหลักสูตร
 อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตร
 อาจารย์ผู้สอน ผู้ประสานงานหลักสูตร
(กรณีตอบอาจารย์ผู้สอน / ผู้ประสานงานหลักสูตร ให้ข้ามไปตอบข้อ 6)
5. ปัจจุบันท่านเป็นอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร / อาจารย์ประจำหลักสูตร ในหลักสูตร พ.ศ.ใด
 หลักสูตรใหม่ พ.ศ. (ระบุ).....
 หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. (ระบุ).....
6. ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานด้านหลักสูตร
 น้อยกว่า 5 ปี 6 – 10 ปี 11 ปีขึ้นไป
7. ท่านปฏิบัติงานด้านหลักสูตรกลุ่มสาขาวิชาใด
 วิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านการจัดทำหลักสูตร

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามการรับรู้ในการกระบวนการปรับปรุงหลักสูตรของมหาวิทยาลัยขอนแก่น เขียนเครื่องหมาย ลงในช่อง ที่ตรงกับการปฏิบัติของท่าน

ข้อ	ประเด็นที่ศึกษา	ระดับการรับรู้	
		ทราบ	ไม่ทราบ
กระบวนการการปรับปรุงหลักสูตร			
1.	หลักสูตรต้องดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรทุกรอบ 5 ปี หรือทุกรอบการผลิตบัณฑิต		
2.	การนับรอบระยะเวลาในการปรับปรุงหลักสูตรให้เริ่มนับจาก พ.ศ.หน้าเล่มหลักสูตรในปัจจุบันเป็นปีที่ 1		
3.	ก่อนการปรับปรุงหลักสูตรต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนา/ปรับปรุงหลักสูตร		
4.	หลักสูตรที่พัฒนา/ปรับปรุงต้องนำเสนอคณะกรรมการกลั่นกรองหลักสูตร		
5.	หลักสูตรที่พัฒนา/ปรับปรุงต้องนำเสนอกรรมการสภาวิชาการ		
6.	หลักสูตรที่พัฒนา/ปรับปรุงต้องนำเสนอกรรมการสภามหาวิทยาลัย		
7.	หลักสูตรต้องผ่านความเห็นชอบจากสภามหาวิทยาลัยขอนแก่นก่อนจึงจะสามารถเปิดรับนักศึกษาได้		
8.	ก่อนการปรับปรุงหลักสูตรต้องการประเมินผลการดำเนินงานหลักสูตรให้ครอบคลุมทุกด้าน เช่น ความพึงพอใจของนักศึกษาปัจจุบัน คิษย์เก่า อาจารย์ผู้สอน ผู้ใช้บัณฑิต		
9.	ในรอบการปรับปรุงหลักสูตรที่ผ่านมา หลักสูตรของท่านสามารถดำเนินการปรับปรุงได้ทันตามกำหนดระยะเวลา		
10.	หากหลักสูตรไม่สามารถดำเนินการปรับปรุงได้ทันตามหนดระยะเวลา จะมีผลต่อการประเมินหลักสูตร		

ข้อ	ประเด็นที่ศึกษา	ระดับปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
การพัฒนาหลักสูตร (มคอ.2)						
1	หลักสูตรมีการประเมินหลักสูตรจากอาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน บัณฑิต และผู้ใช้บัณฑิต ก่อนการปรับปรุงหลักสูตร					
2	หลักสูตรมีการเตรียมความพร้อมของอาจารย์ ผู้รับผิดชอบหลักสูตร โดยการให้ความรู้ความเข้าใจ ในกระบวนการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร					
3	อาจารย์ประจำหลักสูตรทุกคนมีส่วนร่วมขั้นตอน การพัฒนาหลักสูตร					
4	มีระยะเวลาที่เพียงพอในการพัฒนาปรับปรุง หลักสูตร					
5	หลักสูตรมีอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรเป็นไปตาม ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐาน หลักสูตร พ.ศ.2558					
6	หลักสูตรมีอาจารย์ประจำหลักสูตรเป็นไปตาม ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐาน หลักสูตร พ.ศ.2558					
7	หลักสูตรสามารถเสนอแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนา ปรับปรุงหลักสูตรได้ทันตามกำหนดระยะเวลา					
8	หลักสูตรสามารถเสนอคณะกรรมการการกลั่นกรอง หลักสูตรได้ทันตามกำหนดระยะเวลา					
9	หลักสูตรสามารถเสนอกรรมการสภาวิชาการได้ทัน ตามกำหนดระยะเวลา					
10	หลักสูตรสามารถเสนอกรรมการสภามหาวิทยาลัยได้ ทันตามกำหนดระยะเวลา					
11	หลักสูตรสามารถเปิดรับนักศึกษาได้ทันตาม กำหนดเวลา					
12	ในการพัฒนาหลักสูตรหากมีข้อสงสัยสามารถขอ คำแนะนำจากมหาวิทยาลัยได้					

